

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Företagsekonomiska institutionen

FEKH69

Examensarbete i redovisning på kandidatnivå

HT 2014

Forskning *eller* Utveckling?

**Valmöjligheter och avgränsningsproblematik i redovisning
av internt upparbetade immateriella tillgångar för
läkemedelsföretag**

Författare:

Martina Eriksson

Elin Jakobsson

Emma Wiklund

Handledare:

Niklas Sandell

Sammanfattning

Examensarbetets titel: Forskning *eller* Utveckling? Valmöjligheter och avgränsningsproblematik i redovisning av internt upparbetade immateriella tillgångar för läkemedelsföretag

Seminariedatum: 2015-01-15

Ämne/kurs: FEKH69, Examensarbete i redovisning på kandidatnivå, 15 högskolepoäng

Författare: Martina Eriksson, Elin Jakobsson, Emma Wiklund

Handledare: Niklas Sandell

Fem nyckelbegrepp: Läkemedelsföretag, Internt upparbetade immateriella tillgångar, Aktivering, Forskning och utveckling, Avgränsningsproblematik

Syfte: Syftet är att beskriva och analysera hur företag i läkemedelsbranschen redovisar forskning och utveckling, om de aktiverar utvecklingsutgifter och varför, samt hur de i så fall hanterar avgränsningsproblematiken.

Metod: Studien utgår från en kvalitativ metod där enskilda intervjuer med läkemedelsföretag har utförts. Företagens årsredovisningar har också granskats.

Teoretiska perspektiv: Studien använder sig av tidigare forskning i frågan om forskning och utveckling bör aktiveras eller kostnadsföras. Dessutom presenteras tillämpliga regelverk inom redovisning. Fokus har varit på internt upparbetade immateriella tillgångar i framförallt IAS 38 och K3.

Empiri: Empirisk data har samlats in genom granskning av årsredovisningar och anonyma intervjuer med individer på två företag i läkemedelsbranschen. Både besöksintervjuer och mailintervjuer har utförts.

Slutsats: En tydlig anledning för läkemedelsföretag att välja redovisningsmetoden aktivering är att de då kan undvika kontrollbalansräkning. Läkemedelsföretagens definition av när forskning går över till att bli utveckling överensstämmer med regelverken, varvid detta inte verkar vara ett stort problem. Däremot kan läkemedelsföretag ha problem med att uppnå kriterierna för att få aktivera, specifikt kriteriet om framtida ekonomiska fördelar har uppgetts vara svårhanterligt. Företagen verkar inte lägga mycket tid på att fundera kring hur de finansiella rapporterna ska upprättas och hur val av redovisningsmetod kan påverka dem.

Abstract

Title: Research *or* Development? Options and Demarcation Problem in Accounting of Internally Generated Intangible Assets for Pharmaceutical Companies

Seminar date: 2015-01-15

Course: FEKH69, Degree Project in Business Administration, Undergraduate level, 15 ECTS

Authors: Martina Eriksson, Elin Jakobsson, Emma Wiklund

Advisor: Niklas Sandell

Key words: Pharmaceutical companies, Internally generated intangible assets, Capitalization, Research and development, Demarcation problem

Purpose: The purpose is to describe and analyse how companies in the pharmaceutical industry report research and development, if they capitalize development expenditures and why, and how they handle the demarcation problem.

Methodology: The study is based upon a qualitative method where individual interviews with pharmaceutical companies have been performed. Their annual reports were also reviewed.

Theoretical perspectives: The study uses previous research that questions if research and development should be capitalized or expensed. Applicable regulations in accounting are also presented. Focus has been on internally generated intangible assets, primarily in IAS 38 and K3.

Empirical foundation: The empirical data was collected through a review of annual reports and anonymous interviews with individuals at two companies in the pharmaceutical industry. Both personal interviews and mail interviews were conducted.

Conclusions: A clear reason for pharmaceutical companies to choose the accounting method capitalization is that they then can avoid a balance sheet for liquidation purposes. The pharmaceutical companies definition of when research goes on to become development are consistent with the regulations, this does not seem to be a big problem. However, pharmaceutical companies may have problems with achieving the criteria for being allowed to capitalize, specifically the criterion about future economic benefits has been said to be difficult to manage. The companies does not seem to put a lot of time considering how the financial reports are to be prepared and how the choice of accounting method can affect them.

Förord

Denna uppsats avslutar vår ekonomie kandidatexamen i Lund och vi kommer efter detta ställas inför nya utmaningar i livet, både genom vidare studier och arbetslivserfarenheter. Vi vill börja med att tacka alla de närstående som tog tid från sitt julfirande för att läsa och ge konstruktiv kritik till vår uppsats. Vi vill även rikta ett stort tack till Niklas Sandell som har varit vår handledare. Utan tips och långa diskussioner med Niklas så hade vår uppsats inte varit vad den är idag. Vi vill avslutningsvis rikta ett tack till de företag som tog sig tid att låta tre kandidatstudenter ifrågasätta deras arbete med redovisning av internt upparbetade immateriella tillgångar.

Lund, januari 2015

Martina Eriksson, Elin Jakobsson & Emma Wiklund

Förkortningslista

ABL	Aktiebolagslag
BFL	Bokföringslag
BFNAR	Bokföringsnämndens allmänna råd
CFO	Chief Financial Officer
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
FASB	Financial Accounting Standards Board
FoU	Forskning och utveckling
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IFRS	International Financial Reporting standards
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
RFR	Rådet för finansiella rapportering
SCB	Statistiska Centralbyrån
VD	Verkställande direktör
ÅRL	Årsredovisningslag

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Problemdiskussion	6
1.2.1 Problemdefiniering	6
1.3 Syfte	7
1.4 Disposition	7
2. Kostnadsföring eller aktivering	8
2.1 Användarperspektiv	8
2.2 Producentperspektiv	9
3. Tillämpliga regelverk	12
3.1 IAS 38	13
3.1.1 Internt upparbetade immateriella tillgångar	13
3.1.2 Forskning	13
3.1.3 Utveckling	14
3.1.4 Anskaffningsvärde	14
3.1.5 Efterföljande värdering	15
3.1.6 Tilläggsupplysningar	15
3.2 RFR 2	16
3.3 K3 BFNAR 2012:1	17
3.3.1 Internt upparbetade immateriella tillgångar	17
3.3.2 Anskaffningsvärde	17
3.3.3 Efterföljande värdering	18
3.3.4 Tilläggsupplysningar	18
3.4 K2 BFNAR 2008:1	18
3.5 Sammanfattning av skillnader i regelverk	18
3.6 Övriga regelverk	19
3.6.1 Systemdokumentation	19
3.6.2 Resultaträkningens uppställning	20

4. Metod	21
4.1 Val av undersökningsområde	22
4.2 Studieobjekt.....	22
4.2.1 Intervjuer	24
4.2.2 Årsredovisningar	25
4.3 Bearbetning av empiri och analys	25
4.4 Kritisk granskning av metoden	26
5. Empiri	29
5.1 Företag A, K3.....	29
5.1.1 Val mellan kostnadsföring och aktivering.....	30
5.1.2 Avgränsning mellan forskning och utveckling.....	30
5.1.3 Redovisning i bokföring och finansiella rapporter	33
5.2 Företag B, IFRS.....	34
5.2.1 Val mellan kostnadsföring och aktivering.....	35
5.2.2 Avgränsning mellan forskning och utveckling.....	35
5.2.3 Redovisning i bokföring och finansiella rapporter	36
6. Analys	39
6.1 Val mellan kostnadsföring och aktivering	39
6.2 Avgränsning mellan forskning och utveckling	42
6.3 Redovisning i bokföring och finansiella rapporter.....	44
6.4 Sammanfattande analys.....	48
7. Avslutande slutsatser och diskussion	49
7.1 Slutsatser	49
7.1.1 Val mellan kostnadsföring och aktivering.....	49
7.1.2 Avgränsning mellan forskning och utveckling.....	49
7.1.3 Redovisning i bokföring och finansiella rapporter	50
7.1.4 Sammanfattande slutsats.....	51
7.2 Diskussion	51
7.3 Förslag till fortsatt forskning.....	52
8. Källförteckning	54
9. Bilagor	57

1. Inledning

Detta kapitel kommer inleda studien genom att ge en bakgrund som leder fram till problematiseringen och syftet med studien. Detta för att du som läsare ska kunna få en första inblick i vad studien behandlar och för att väcka intresse för fortsatt läsning.

Forskning och redovisning är två mycket skilda världar där forskaren har ett fokus, och redovisningsekonomen ett annat. När forskare till exempel försöker hitta lösningar på hur elakartade tumörer bromsas så kan ekonomer i samma företag arbeta med att spåra utgifter till specifika kostnadsställen. För forskare verkar utgifter inte spela lika stor roll och de får ofta spendera ofantliga summor för att nå sina mål, men ibland måste även forskare hantera ekonomiska frågor.

Sverige har en unik praxis när det kommer till forskning som bedrivs på universitet, där det är forskaren och inte lärosätet som får äganderätten (Lag om rätten till arbetstagares uppfinningar (1949:345), 2 §). Det innebär att många forskare tar sina upptäckter och startar nya företag där de fortsätter forskningen och till exempel utvecklar läkemedel. Då ställs forskaren inför en del utmaningar, där bland annat hur redovisningen upprättas ingår. Hur ska redovisningen egentligen se ut för att ge så bra bild av verksamheten som möjligt? Även om företaget anlitar en redovisningsekonom kan det finnas ett behov av en dialog mellan denne och forskaren. Eftersom en ekonom inte kan antas ha kunskap om hur ett forsknings- och utvecklingsföretag fungerar, kan denne behöva ha hjälp med att korrekt bokföra och fördela alla utgifter. Om företaget behöver dra till sig investerare kan det också vara fördelaktigt om de har utarbetat en policy för hur redovisningen ska se ut. Denna studie kommer koppla ihop dessa båda världar, och utreda redovisning i en kontext av forskning och utveckling.

1.1 Bakgrund

I sin dagliga verksamhet drar ett företag på sig en mängd olika utgifter. Det kan till exempel vara material för tillverkning, personal som ska ha lön, och utrustning som måste införskaffas (Skärvad & Olsson, 2013, s. 219). När bokslutsarbetet påbörjas kommer en del av dessa utgifter omvandlas till kostnader i resultaträkningen och resterande del blir tillgångar i balansräkningen. En kostnad och en tillgång är två mycket olika poster, även om de båda härrör från utgifter. Kostnader utgör värdet av förbrukade resurser för en viss period och läggs som en avdragspost i resultaträkningen

som används för att komma fram till årets resultat (Skärvad & Olsson, 2013, s. 219). Tillgångar är värdet av anskaffade men ej förbrukade resurser. Att avgöra vilka utgifter som ska redovisas som en tillgång är inte alltid enkelt.

Om ett företag köper en maskin som ska användas i tillverkningen är det ganska självklart att denna ska redovisas som en tillgång, då denne kan användas under en längre period. Däremot finns det en del utgifter som kan vara svårare att fördela. Personalutgifter är en sådan, där olika arbetsuppgifter kan innebära skilda bedömningar (Skärvad & Olsson, 2013, ss. 320-321). Det kan exempelvis nämnas att en anställd som utför administrativa tjänster kommer att innebära en kostnad, medan utgiften för en anställd vars arbetsuppgift är att tillverka en maskin som senare kommer användas i verksamheten ger upphov till en tillgång.

I vissa fall får företag avgöra om de vill redovisa en utgift som en kostnad eller en tillgång, exempelvis kan detta ske vid internt upparbetade immateriella tillgångar. Under vissa omständigheter får nämligen företaget välja om utgifter för att upparbeta sådana tillgångar ska kostnadsföras eller aktiveras, enligt gällande regelverk alternativt genom val av regelverk. De finansiella rapporterna som görs tillgängliga för allmänheten kan på så vis, för två annars helt likvärdiga företag, ge mycket skilda bilder av de båda verksamheterna. Vilken metod ett företag väljer att använda sig av är däremot högst individuellt och kan bero på många olika faktorer (Ciftci & Zhou, 2014).

Vissa företag kanske främst vill att den publicerade informationen blir så användbar som möjligt för de som använder sig av de finansiella rapporterna. Dessa företag kommer då välja att redovisa på det sätt som ger användarna bäst informationsunderlag. Andra företag ser istället att valet av redovisningsmetod är ett sätt att kunna påverka vilken bild användarna får av företaget, utifrån det kommer företaget välja den metod som antas ge mest fördelaktig representation av verksamheten ur företagets perspektiv. Dessutom kan det finnas andra incitament att kostnadsföra eller aktivera, som inte nödvändigtvis har att göra med den bild av verksamheten som redovisningen ger.

Företag har alltså en möjlighet att välja om de vill kostnadsföra eller aktivera internt upparbetade immateriella tillgångar. När internt upparbetade immateriella tillgångar skapas sker detta vanligtvis genom forskning och utveckling, vilket förkortas FoU. Att forskning och utveckling egentligen är två olika faser är något som sällan uppmärksammas eftersom det i dagligt tal främst

pratas om FoU som en enhetlig term. Förmågan att kunna separera de båda faserna är däremot av största vikt för företag, då det enbart är utgifter för utveckling som under vissa omständigheter får tas upp som en tillgång medan utgifter för forskning måste kostnadsföras direkt, enligt tillämpliga regelverk. Då kan det ifrågasättas hur forskning egentligen ska avgränsas från utveckling. Aktuella regelverk ger relativt få instruktioner kring vad som ska klassificeras som forskning respektive utveckling, men standardsättare förväntar sig ändå att företagen själva ska kunna göra denna avgränsning. Här finns det ett möjligt problem för dagens FoU-företag. Förutsatt att de vill redovisa FoU som en tillgång får de bara göra detta om de kan skilja forskningsfasen från utvecklingsfasen (IAS 38, p. 52; BFNAR 2012:1, 18.9).

OECD (2002) och SCB (2014a; 2014b) har utformat normverk kring hur forskning och utveckling ska definieras. Detta användes tidigare av bokföringsnämnden för att hantera avgränsningen mellan forskning och utveckling. Enligt SCB kan FoU delas in i tre olika kategorier, grundforskning, tillämpad forskning och experimentellt utvecklingsarbete. *Grundforskning* innebär att den som forskar systematiskt söker efter ny kunskap och nya idéer utan att veta hur dessa sen ska tillämpas. I *den tillämpade forskningen* finns det däremot en bestämd tillämpning i sikte. Det *experimentella utvecklingsarbetet* innebär att systematiskt utnyttja forskningsresultat, nya idéer och vetenskaplig kunskap för att göra nya material, varor, tjänster, processer, system och metoder eller göra väsentliga förbättringar av redan existerande sådana (SCB, 2014a). För att få klassas som forskning eller utveckling måste det finnas ett nyhetsmoment. Detta innebär att arbeten som följer etablerade rutiner inte får räknas till forskning och utveckling så som standardiserade konstruktions eller undersökningsarbeten (SCB, 2014b).

Definitionen av forskning och utveckling kan vidare förtydligas med ett exempel. När ett företag arbetar med att utveckla ett läkemedel mot exempelvis cancer utför de FoU för att uppnå detta mål. Skillnaden mellan forskning och utveckling kan då sägas vara att den förstnämnde är de undersökningar, tester, studier och annat som görs för att hitta lösningen på ett sådant problem. Utveckling är då det arbete som görs för att använda sig av forskningsresultatet och det är först när företaget kommer till denna fas som det finns möjlighet att aktivera utgifter. Trots att det finns en sådan definition av de två skilda faserna är det inte alltid helt självklart när forskningsfasen går över till att bli en utvecklingsfas. Det finns också tillfällen då ett företag bedriver det som definieras

som forskning i ett projekt som samtidigt befinner sig i en utvecklingsfas. Därför måste företag ha tydliga riktlinjer för hur de egentligen ska avgränsa forskning respektive utveckling.

1.2 Problemdiskussion

I föregående avsnitt nämns att aktivering av utvecklingsutgifter i redovisningen kan påverka hur användarna ser på företaget. Det går däremot att ifrågasätta hur viktig denna informationskälla är för företag. Om de inte upplever att deras intressenter använder sig av denna källa, kommer de inte heller lägga tid på att analysera hur redovisningen bör utformas. Frågan är om företag har någon uppfattning om hur intressenter ser på redovisning av internt upparbetade immateriella tillgångar och om detta påverkar deras vilja att ta upp utveckling som en tillgång. Incitament för att kostnadsföra utveckling kan även finnas då företag inte har möjlighet att veta exakt vad detta kommer ge i framtiden. Det kan inte heller uteslutas att det finns fler faktorer som påverkar om företag väljer att aktivera eller kostnadsföra immateriella tillgångar.

Vid aktivering kan det också ifrågasättas om utveckling verkligen går att mäta. Om företaget exempelvis utvecklar en produkt i form av ett läkemedel som sedan inte godkänns av Läkemedelsverket, har de redovisat en tillgång som inte har något värde. När utvecklingstillgången inte går att sälja kan intressenter känna sig lurade, då det framstår som att det finns ett större värde i företaget än vad som egentligen existerar. Om ett antagande görs om att det som tas upp som en tillgång kommer generera en intäkt i framtiden finns det fortfarande ett stort problem i att avgränsa forskningsfasen från utvecklingsfasen och även andra utgifter såsom rent administrativa. Går det att göra denna avgränsning på ett korrekt sätt utifrån de regelverk som styr?

1.2.1 Problemdefiniering

Som nämnts ovan har företag flera valmöjligheter när de ska redovisa utgifter för FoU, denna studie vill kasta ljus på det faktum att företag faktiskt har möjlighet att styra hur mycket av deras FoU som framgår av redovisningen. Företagen får nämligen själva avgöra om de vill redovisa denna sorts immateriella tillgång. Det innebär att företag har vissa möjligheter att styra vilken bild av företaget som redovisningen ger. I denna studie finns det ett intresse av att klargöra hur företag väljer att redovisa FoU, om de väljer att ta upp utveckling samt *varför* dessa val har gjorts. Förutom denna problematik uppmärksammas det att det för företag som väljer att redovisa utveckling som

en tillgång finns ett tydligt avgränsningsproblem. Studien ämnar därmed också utreda *hur* företag tacklar avgränsningen mellan forsknings- och utvecklingsutgifter.

I Sverige finns vissa branscher där stort fokus ligger på FoU, SCB (2011, s. 2) nämner specifikt tre FoU-intensiva branscher. En av dessa är läkemedelsbranschen. Denna studie kommer att fokusera på hur läkemedelsföretag hanterar problematiken.

Ovanstående resonemang leder fram till tre delfrågor:

- Väljer företag i läkemedelsbranschen att kostnadsföra eller att aktivera sina utvecklingsutgifter och varför gör de det valet?
- Om de väljer att aktivera utvecklingsutgifter, hur hanterar de då avgränsningen mellan forskning och utveckling?
- Hur behandlas redovisning av forskning och utveckling i bokföringen och de finansiella rapporterna?

1.3 Syfte

Syftet är att beskriva och analysera hur företag i läkemedelsbranschen redovisar forskning och utveckling, om de aktiverar utvecklingsutgifter och varför, samt hur de i så fall hanterar avgränsningsproblematiken.

1.4 Disposition

I det *första kapitlet* har det getts en introduktion till studien där en problematisering och ett syfte till studien har presenterats tillsammans med tre delfrågor. *Andra kapitlet* går igenom tidigare forskning och teorier som finns inom området och som blir en del av utgångspunkterna för studien. *Tredje kapitlet* behandlar de regelverk som är relevanta för denna studie. *Kapitel fyra* går djupare in på hur vi arbetar med studien, vilka utgångspunkter och studieobjekt som används samt hur vi arbetar med dessa och hur de tolkas. I *femte kapitlet* presenteras den empiriska data som samlats in under studien. Empirisk data analyseras med den tidigare forskningen och regelverken från kapitel två och tre i det *sjätte kapitlet*. *Kapitel sju* visar de slutsatser som kunde dras från analysen i kapitel sex, en vidare diskussion kring dessa förs och slutligen ges förslag på fortsatt forskning av frågor som uppkommit, men gått utanför denna studies ramar.

2. Kostnadsföring eller aktivering

Detta kapitel kommer gå igenom de val som FoU-företag måste göra när de kommer in i en utvecklingsfas i sitt projekt och vad det finns för möjligheter i den ekonomiska redovisningen. Detta för att få en vidare förståelse om problematikens omfattning och för att visa att det finns många perspektiv och tankar kring hur detta ska genomföras.

Frågan om hur redovisningen av FoU bör utformas kan få olika svar beroende på om det är utifrån en intressents synvinkel, det så kallade användarperspektivet, eller ur företagets synvinkel, producentperspektivet. Tidigare forskning har främst fokuserat på redovisningens relevans och dess användbarhet för investerare. Healy, Myers och Howe (2002) samt Lev och Sougiannis (1996) har exempelvis kunnat påvisa att aktivering av FoU-utgifter ger mer relevant information till just investerare. Forskningen har framförallt riktats mot att påvisa för standardsättare såsom IASB och FASB att FoU bör redovisas som tillgång då det ökar redovisningens användbarhet. Denna studie ämnar däremot utreda frågan ur ett producentperspektiv. Inom detta område har förhållandevis lite forskning utförts, varvid denna studie kan sägas bidra till kunskapsgenerering i ämnet.

2.1 Användarperspektiv

Eftersom en del företag kan motiveras att välja en viss redovisningsmetod för att detta skulle öka redovisningens användbarhet presenteras här ställningstaganden om hur forsknings- och utvecklingsutgifter bör hanteras ur ett användarperspektiv. Standardsättare såsom IASB kan sägas ha som huvudsakliga agenda att ge ut föreskrifter om hur redovisningen ska utformas för att skydda användarna. Det innebär att de ger ut standarder som de anser ger det bästa informationsunderlaget (Marton, Lumsden, Lundqvist & Pettersson, 2012, s. 30). Den användare vars intresse IASB främst försöker tillgodose är investerare, de anser däremot att den information som är av intresse för investerare till största delen också är av intresse för övriga användare (IASB, Föreställningsram, p. 10).

Healy, Myers och Howe (2002, s. 677) nämner exempelvis att FASB föreskriver att all FoU ska kostnadsföras (FAS2, p. 12). Detta för att inte ge företag möjligheten att aktivera utgifter för projekt som har låg sannolikhet för att bli lönsamma i framtiden. Dessutom skulle de inte kunna

manipulera det redovisade värdet på företaget genom att undvika att skriva ned tillgångar trots att de är så osäkra att de borde påvisas att de inte längre har samma värde. Lev och Sougiannis (1996) antar att FASB:s regler om kostnadsföring beror på farhågor om redovisningens tillförlitlighet, objektivitet och värder relevans då FoU aktiveras. Lev, Sarath och Sougiannis (2005) lyfter upp kostnadsföring som en konsekvens av försiktighetsprincipen. Denna princip kan kortfattat beskrivas som att tillgångar och intäkter inte ska överskattas samtidigt som skulder och kostnader inte ska underskattas (IASB, Föreställningsram, p. 37). FASB (FAS2, p. 39) anger själva att en anledning till att FoU bör kostnadsföras är att det finns en stor osäkerhet kring om ekonomiska fördelar faktiskt kommer uppkomma.

Som ovan nämnt ställer sig ett antal forskare (Healy, Myers & Howe, 2002; Lev, Sarath & Sougiannis, 2005; Lev & Sougiannis, 1996) kritiska till IASB och FASB:s försiktighet och menar istället att redovisningens användbarhet förbättras då FoU aktiveras. Det innebär att det inom användarperspektivet finns två skilda förhållningssätt, där argument finns för att användbarheten blir både sämre och bättre av aktivering. En anledning för FASB att rekommendera kostnadsföring är enligt Healy, Myers och Howe (2002) att aktivering medför att redovisningen kan manipuleras, det vill säga att producenten kan välja en redovisningsmetod som ger ett fördelaktigare intryck av företaget. Då går det att påstå att redovisningen kan bli mer användbar om aktivering tillåts, men att investerare då måste vara medvetna om att siffrorna kan vara överskattade. Sammanfattningsvis finns inte ett tydligt svar på vilken av metoderna kostnadsföring och aktivering som ger bäst informationsunderlag till användarna.

2.2 Producentperspektiv

Som nämnts ovan har tidigare forskning (Healy, Myers & Howe, 2002; Lev & Sougiannis, 1996) kommit fram till att aktivering av FoU ger investerare bättre information i sitt beslutsfattande. Vad det har för implikationer för deras vilja att investera är däremot av större intresse för denna studie då det antas kunna påverka hur producenten väljer redovisningsmetod. Cazavan-Jeny och Jeanjean (2006) samt Lev och Sougiannis (1996) har funnit att redovisad FoU kan vara ett orostecken för investerare. Antagandet är att denna typ av tillgångar är förknippade med en osäkerhet, det är helt enkelt inte en självklarhet att sådana tillgångar kommer bli lönsamma för företaget. Ovanstående forskare fann bland annat att aktierna hos två annars likvärdiga företag värderades olika beroende

på hur mycket FoU som redovisades. Företagen som aktiverade hade lägre värderade aktier, något som tolkades som att investerare vägde in en riskkompensation. Konsekvensen av denna forskning skulle då vara att kostnaden för att erhålla kapital blir högre för FoU-företag. Detta är dock inte helt säkerställt då senare forskning av Lev, Sarath och Sougiannis (2005, s. 1018) fann att företag som aktiverade stor andel av sina FoU-utgifter snarare hade aktier som var högre värderade. Enligt denna forskning skulle det alltså istället vara de företag som inte aktiverar FoU som drabbas av högre kostnader för att anskaffa kapital.

Ciftci och Zhou (2014) särskiljer mellan att låta FoU aktiveras i balansräkningen och att frivilligt ge information om sådana tillgångar i exempelvis noterna i finansiella rapporter. Den sistnämnda strategin antas kunna utnyttjas av konkurrenter, varvid det anses vara en risk att ge för detaljerad information om FoU. Däremot menar de att företag ändå har incitament att ge sådan information då det kan reducera informationsasymmetrin mellan företagsledningen och investerare. Detta kan vara en fördel då mer utförlig information om FoU kan minska investerares oro och därmed minska kapitalanskaffningskostnaderna. Samtidigt nämner Ciftci och Zhou (2014) att företag i branscher där FoU-tillgångar har starka skydd, såsom exempelvis patent, i större utsträckning väljer att ge ut denna frivilliga information.

Lev, Sarath och Sougiannis (2005, s. 1018) har dessutom upptäckt ett mönster där det är de nyetablerade FoU-företagen som främst väljer att kostnadsföra och väletablerade företag aktiverar immateriella tillgångar. Att denna karaktärisering skulle vara direkt anpassningsbar på svenska företag kan dock ifrågasättas, då nybildade svenska aktiebolag kan antas ha incitament att redovisa tillgångar tidigt. Detta för att inte riskera kapitalbrist och därmed behöva upprätta en kontrollbalansräkning. En sådan måste bland annat upprättas om det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet (Aktiebolagslag (2005:551), 26 kap. 13 §). Behovet av att redovisa intern upparbetade immateriella tillgångar uppmärksammas exempelvis av Oppenheimer (2013). Han menar att även om ett mindre aktiebolag väljer att redovisa enligt K2, det vill säga kostnadsföra allt, så är det en bra idé att dokumentera alla utgifter noggrant ifall en kontrollbalansräkning skulle bli aktuell. Han motiverar detta med att bolaget då har ett sätt att göra kostnadsbesparingar, eftersom en kontrollbalansräkning annars kan antas bidra till höga kostnader.

En annan potentiell anledning att kostnadsföra istället för att aktivera uppmärksammas av Rådet för finansiell rapportering (RFR 2, s. 25) nämligen att det ger företaget en jämnare beskattning. Då erhålls avdragsrätt samma år som utgiften uppstår. Om företaget istället väljer att aktivera och tillgången i enlighet med IAS 38 bedöms ha en obestämbar nyttjandeperiod erhålls inte någon avdragsrätt eftersom avskrivningar inte utförs (IAS 38, p. 89).

Som tidigare forskning visar finns inte någon enhetlig bild av hur investerare reagerar på aktiverade utvecklingsutgifter och det finns generellt sett lite forskning i vilka incitament ett företag kan ha att aktivera respektive kostnadsföra.

3. Tillämpliga regelverk

Följande kapitel ämnar att gå igenom de regelverk som reglerar redovisning med fokus på reglerna kring forskning och utveckling. Detta för att ge en vidare förståelse för redovisning av FoU.

Det finns en mängd olika regelverk för svenska företag att förhålla sig till när de ska redovisa immateriella tillgångar. Först och främst finns allmänna förhållningsregler i ÅRL och BFL, dessa är dock inte detaljerade varvid det har funnits ett behov av mer utförliga regler. I figur 3.1 illustreras olika kompletterande regelverk och vilka företag som ska följa de olika reglerna. Bokföringsnämnden har utvecklat råd för företag att följa som ett komplement till lagen. De anger att större aktiebolag ska följa K3 men att mindre aktiebolag själva kan välja om de vill redovisa enligt K2 eller K3 (BFNAR 2008:1, 1.1; BFNAR 2012:1, 1.3). IFRS är obligatoriskt för noterade koncerner och frivilligt för övriga koncerner. För ett aktiebolag inom en koncern där redovisningen frivilligt upprättas enligt IFRS finns i Sverige RFR 2, vilket specificerar undantag från IFRS. Exempelvis då IFRS inte överensstämmer med den svenska lagen eller leder till felaktig beskattning (RFR 2, s. 4). Aktiebolag som är noterade och vars aktier finns till handel inom EES samt aktiebolag som frivilligt upprättar redovisning enligt IFRS måste även följa RFR 2 i årsredovisningen (RFR 2 s. 7).

IFRS	<ul style="list-style-type: none"> •Obligatoriskt i noterade koncerner •Frivilligt i alla koncerner •Förbjudet i juridiska personer
RFR2	<ul style="list-style-type: none"> •Obligatoriskt för moderbolag som tillämpar IFRS •Frivilligt för dotterbolag i IFRS-koncern •Förbjudet för företag som ej ingår i IFRS-koncern
K3	<ul style="list-style-type: none"> •Obligatoriskt för "större" företag •Frivilligt för "mindre"
K2	<ul style="list-style-type: none"> •Obligatoriskt i "mindre" företag, som ej tillämpar K3

Figur 3.1 Sammanställning av de regelverk som finns och vilka typer av företag som måste, får och förbjuds att använda dessa (Bokföringsnämnden).

Nedan följer en genomgång av nämnda regelverk och hur dessa behandlar immateriella tillgångar.

3.1 IAS 38

Standarden definierar en immateriell tillgång som en *identifierbar* icke-monetär tillgång utan fysisk form (IAS 38, p. 8) och att tillgången måste vara i företagets *kontroll* samt antas ge *framtida ekonomiska fördelar* (IAS 38, p. 10). Kravet på identifierbarhet innebär att tillgången antingen måste kunna avskiljas från resten av företaget och exempelvis kunna överlåtas eller har uppstått ur en avtalsenlig eller juridisk rättighet (IAS 38, p. 12). Att företaget har kontroll över en tillgång innebär att de kan hindra andra aktörer från att ta del av de ekonomiska fördelar som förväntas tillkomma företaget (IAS 28, p. 13). Ett exempel på något sådant är ett patent, som säkerställer att det enbart är patenträttsinnehavaren som får använda sig av tillgången. De framtida ekonomiska fördelarna ska enligt IAS 38 (p. 60) och IAS 36 (p. 30) beräknas genom framtida kassaflöden och hänsyn ska tas till pengars tidsvärde.

3.1.1 Internt upparbetade immateriella tillgångar

IAS 38 uppmärksammar att det kan vara svårt att avgöra om en internt upparbetad immateriell tillgång uppfyller de ovanstående kraven för att redovisas som en tillgång. Problemet består utav att avgöra *om* och *när* det finns en identifierbar tillgång som kommer att ge framtida ekonomiska fördelar samt hur företaget på ett tillförlitligt sätt härleder anskaffningsvärdet (IAS 38, p. 51).

Vidare anger standarden att företaget måste skilja på en forskningsfas och en utvecklingsfas (IAS 38, p. 52). Om företaget är oförmögen att göra denna separering ska alla utgifter anses tillhöra enbart forskningsfasen (IAS 38, p.53).

3.1.2 Forskning

IAS 38 (p. 56) anger exempel på forskningsverksamhet:

- a. verksamhet som syftar till att få fram ny kunskap,
- b. sökandet efter, utvärderingen av och det slutliga urvalet av tillämpningar av forskningsresultatet eller annan kunskap,
- c. sökandet efter alternativa material, enheter, produkter, processer, system eller tjänster, och

- d. formuleringen, utformningen, utvärderingen och det slutliga urvalet av möjliga alternativ avseende nya eller förbättrade material, enheter, produkter, processer, system eller tjänster.

Enligt IAS 38 (p. 54; p. 55) får ovanstående utgifter inte aktiveras som en immateriell tillgång, utan ska istället kostnadsföras då de uppstår. Anledningen till detta anges vara att företaget i forskningsfasen inte kan påvisa att en immateriell tillgång som kommer ge upphov till framtida ekonomiska fördelar finns.

3.1.3 Utveckling

IAS 38 (p. 59) ger även exempel på vad som ska anses som utvecklingsverksamhet:

- a. utformningen, konstruktionen samt provningen av prototyper och modeller,
- b. formgivning av verktyg, jigggar, gjutformar och stansar enligt ny teknik,
- c. formgivning, uppförandet och driften av en pilotanläggning som inte är av tillräcklig storlek ekonomiskt för kommersiell produktion, och
- d. utformningen, konstruktionen och provningen av ett valt alternativ för nya eller förbättrade material, enheter, produkter, processer, system eller tjänster.

En immateriell tillgång som uppstår i utvecklingsfasen ska redovisas som en tillgång, men måste då uppfylla fem kriterier (IAS 38, p. 57). Dessa innebär att det måste vara möjligt samt företagets avsikt att färdigställa, använda eller sälja tillgången och att det ska finnas resurser för att fullfölja utvecklingen. Företaget måste kunna visa hur tillgången kommer att ge upphov till framtida ekonomiska fördelar och de måste på ett tillförlitligt sätt kunna beräkna de utgifter som är hänförliga till tillgångens utveckling.

3.1.4 Anskaffningsvärde

En immateriell tillgång ska värderas till anskaffningsvärdet vid införandet i balansräkningen (IAS 38, p. 24). I anskaffningsvärdet för en internt upparbetad tillgång får enbart utgifter från utvecklingsfasen inberäknas (IAS 38, p. 65). Enligt IAS 38 (p. 66) är det de direkt hänförliga utgifterna som krävs för att skapa, framställa och färdigställa tillgången som ska ingå. Som direkt hänförliga räknas bland annat utgifter för material och tjänster, ersättningar till anställda och avskrivningar på patent och licenser förbehållet att alla dessa utgifter används vid upparbetningen

av tillgången. Utgifter som inte får inberäknas nämns i IAS (p. 67) som försäljnings- och administrationsomkostnader samt andra allmänna omkostnader, identifierade rörelseförbrukningar som företaget ådragit sig innan tillgången uppnår planerad prestanda och utgifter för att utbilda personal för att använda tillgången.

3.1.5 Efterföljande värdering

Efter att en immateriell tillgång identifierats och redovisats i balansräkningen till anskaffningsvärdet ska den vid nästkommande bokslut värderas igen. Detta får enligt IAS 38 (p. 72) ske med antingen anskaffningsvärdemetoden eller omvärderingsmetoden. Omvärderingsmetoden är däremot sällan aktuell för FoU-företag då den kräver att det finns en aktiv marknad där tillgången handlas (IAS 38, p. 73), vilket är ovanligt för internt upparbetade immateriella tillgångar.

Anskaffningsvärdemetoden innebär att tillgången tas upp till anskaffningsvärdet efter avdrag för avskrivningar. Det är dock inte alla tillgångar som ska skrivas av, för tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod gäller nämligen att dessa inte får avskrivas. Har tillgången däremot en bestämbar nyttjandeperiod ska denna skrivas av (IAS 38, p. 89). För dessa tillgångar ska avskrivningarna fördelas på ett systematiskt sätt över nyttjandeperioden och avskrivning ska påbörjas när tillgången är klar att användas (IAS 38, p. 97). Hur avskrivningarna fördelas ska baseras på hur tillgångens framtida ekonomiska fördelar förväntas bli förbrukade. Det anges dock att om något sådant mönster inte kan fastställas ska avskrivning ske linjärt (IAS 38, p. 97).

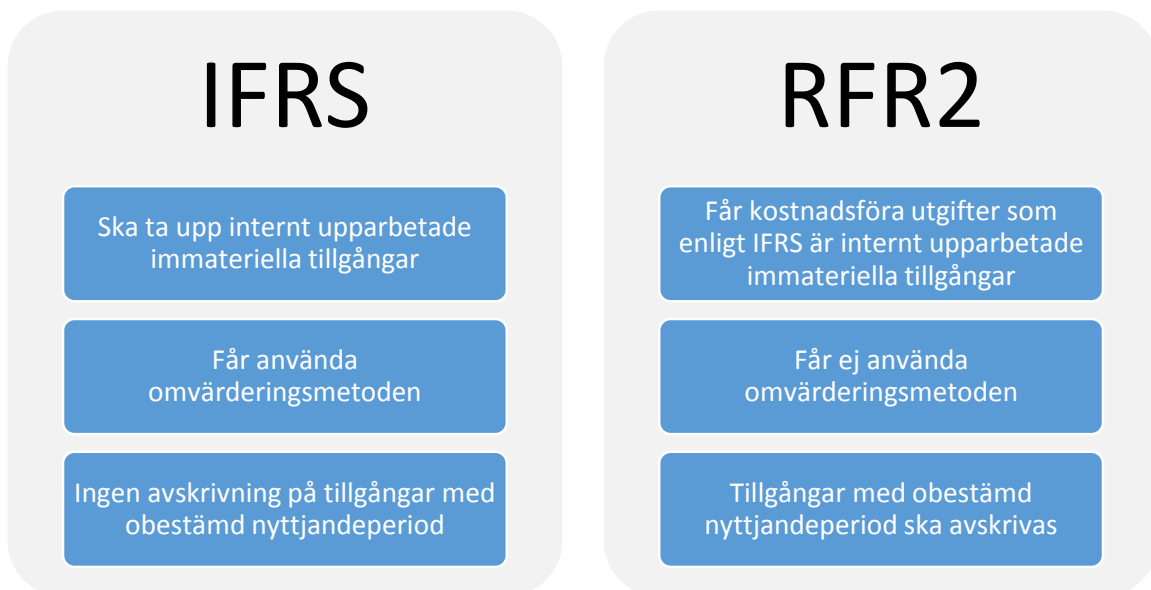
3.1.6 Tilläggsupplysningar

De företag som tillämpar IFRS måste enligt IAS 1 (p. 112) använda sig av tilläggsupplysningar i noter i sin årsredovisning. Enligt IAS 38 (p. 118) ska de även lämna upplysningar för varje sorts immateriella tillgång. Tilläggsupplysningar om exempelvis nyttjandeperioden är bestämbar eller obestämbar, avskrivningsmetoder, eventuella ackumulerade avskrivningar och ökning eller minskningar på grund av omvärdering ska anges. I noterna ska också de totala utgifterna för kostnadsförd forskning och utveckling under perioden framgå. Förutom dessa tvingande regler om vad som måste vara med i noterna ger IAS 38 (p. 128) en möjlighet att redovisa ytterligare information om immateriella tillgångar. I denna punkt uppmanas företag att ge en beskrivning

av sådana immateriella tillgångar som de har kontroll över men som inte får redovisas i balansräkningen.

3.2 RFR 2

I RFR 2 finns undantag från IFRS, skillnader mellan dessa båda regelverk illustreras i figur 3.2. Utvecklingsutgifter som nämns i IAS 38 (p. 57) och som enligt detta regelverk ska tas upp som en tillgång *får* enligt RFR 2 (s. 24) istället kostnadsföras. Detta har att göra med att avdrag ska kunna göras för utgifter det år de har uppstått när skatten ska beräknas. I skattemässigt avseende finns det alltså ett motiv till att kostnadsföra utgifterna direkt.

Figur 3.2 Undantagen från IFRS som ges av RFR 2 (IFRS, RFR 2).

I den efterföljande värderingen anger IAS 38 att företag kan välja att omvärdera tillgångarna. Omvärdering anses däremot inte vara förenliga med Årsredovisningslagen varvid de enligt RFR 2 (s. 24) inte får tillämpas i en juridisk person. I RFR 2 (s. 24) anges dessutom att de tillgångar som har en obestämbar nyttjandeperiod ska avskrivas. Utöver detta klargör RFR 2 (s. 24) att immateriella tillgångar ska kunna skrivas upp eftersom detta framgår av ÅRL ((1995:1554) 4 kap. 6 §).

3.3 K3 BFNAR 2012:1

Även K3 betonar att en tillgång måste vara identifierbar för att få redovisas. Ett kriterium för identifierbarhet är att tillgången ska vara avskiljbar. Med avskiljbar avses att den på något sätt ska kunna överlåtas. Dessutom anses en tillgång vara identifierbar om den har uppstått ur ett avtal eller någon annan form av juridisk rättighet. Då spelar det inte någon roll om tillgången ifråga är avskiljbar (BFNAR 2012:1, 18.3). Företag ska även kunna räkna ut nyttjandevärdet på tillgången för att den ska få redovisas (BFNAR 2012:1, 18.12).

3.3.1 Internt upparbetade immateriella tillgångar

Företag som använder sig av K3 får välja mellan att kostnadsföra utgifter för upparbetning av immateriella tillgångar, eller att aktivera dem (BFNAR 2012:1, 18.7-8). Om aktiveringsmodellen väljs måste företaget även här kunna skilja på forskningsfas och utvecklingsfas (BFNAR 2012:1, 18.9). K3 (BFNAR 2012:1, 18.10) ger däremot en mer utförlig förklaring på skillnaden mellan forskning och utveckling. Där anges forskning vara ett ”planerat och systematiskt sökande i syfte att erhålla ny vetenskaplig eller teknisk kunskap och insikt”. Utveckling är istället när företaget använder sig av forskningsresultat för att exempelvis skapa nya produkter.

Även för företag som tillämpar K3 finns i BFNAR 2012:1 (18.12) fem kriterier att uppfylla innan utgifter för utveckling får aktiveras som en tillgång. Dessa överensstämmer med kriterierna i IAS 38 (p. 57) som nämnts ovan.

3.3.2 Anskaffningsvärde

Vid införandet i balansräkningen ska företaget dessutom sälla ut en del utgifter som har anknytning till tillgångens upparbetning men som inte anses ha tillräckligt stark koppling för att ligga till grund för tillgångens värde. Dessa utgifter inbegriper allmänna omkostnader såsom försäljningsomkostnader, ineffektiviteter och utgifter för att utbilda personal (BFNAR 2012:1, 18.14). Detta överensstämmer också mycket med IAS 38, däremot ger inte BFNAR 2012:1 en utförlig lista på utgifter som ska räknas med utan konstaterar bara att indirekta tillverkningskostnader som utgör en väsentlig del av de sammanlagda utgifterna ska ingå i anskaffningsvärdet (BFNAR 2012:1, 18.13).

3.3.3 Efterföljande värdering

BFNAR 2012:1 särskiljer inte mellan tillgångar med obestämbar och bestämbar nyttjandeperiod utan anger istället att tillgångarnas nyttjandeperiod inte får bestämmas till längre än tio år om inte tillgången uppkommit till följd av juridiska rättigheter, då är livslängden avtalsperioden (BFNAR 2012:1, 18.18). Enligt BFNAR 2012:1 (18.22) ska avskrivningar påbörjas när tillgången är klar att användas. Avskrivningsmetod ska dessutom återspegla hur tillgången förbrukas, men om företaget inte kan avgöra hur detta kommer ske ska de tillämpa linjära avskrivningar (BFNAR 2012:1, 18.23). För en tillgång som fortfarande är under uppbyggnad men som har redovisats i balansräkningen anger BFNAR 2012:1 (18.24) att återvinningsvärdet ska beräknas, detta görs för att kunna avgöra om nedskrivningsbehov finns.

3.3.4 Tilläggsupplysningar

Företag som följer K3 lyder under ÅRL (1 kap. 1 §) som anger att tilläggsupplysningar om anläggningstillgångar ska lämnas i noter till årsredovisningen (ÅRL, 5 kap. 1 §). ÅRL anger att uppgift ska lämnas om tillgångens anskaffningsvärde, tillkommande och avgående tillgångar och överföringar. De ska även upplysa om årets och ackumulerade avskrivningar, nedskrivningar och uppskrivningar (ÅRL, 5 kap. 1 §).

3.4 K2 BFNAR 2008:1

Internt uppbyggda immateriella tillgångar får enligt BFNAR 2008:1 (10.3) inte aktiveras till skillnad från i K3, istället ska alla utgifter kostnadsföras. Det innebär att mindre företag som av någon anledning vill redovisa sådana tillgångar måste välja K3 istället för K2.

3.5 Sammanfattning av skillnader i regelverk

Den stora skillnaden mellan regelverken är att företag som använder K2 inte får ta upp internt uppbyggda immateriella tillgångar medan detta är ett val hos företag som använder sig av IFRS eller K3, denna skillnad och övriga skillnader illustreras i figur 3.3.

	IFRS/RFR2	K3	K2
Internt upparbetade immateriella tillgångar	Får tas upp	Får tas upp	Får ej tas upp
Kontroll	Att framtida ekonomiska fördelar ska tillfalla företaget	K3 skriver ej om kontroll	—
Ekonomisk livslängd	Under tillgångens livslängd	Max 10 år, om ej avtal finns	—

Figur 3.3 Skillnader mellan ovan nämnda regelverk (IFRS, RFR 2, K3, K2).

K3 anger inget om att företaget måste ha kontroll för att få aktivera den immateriella tillgången medan detta är ett krav i IFRS för att få aktivera en immateriell tillgång. K3 anger att immateriella tillgångars livslängd ska vara 10 år om inte avtal finns, i så fall används deras giltighetsperiod som livslängd. Företag som använder sig av IFRS ska istället beräkna nyttjandeperioden på tillgångens livslängd.

3.6 Övriga regelverk

3.6.1 Systemdokumentation

Enligt BFNAR 2013:2 (1.2) ska denna rekommendation följas av alla fysiska och juridiska personer som är bokföringsskyldiga enligt Bokföringslagens andra kapitel. BFNAR 2013:2 (9.2) anger grundläggande krav på vad systemdokumentation vid bokföring ska innehålla.

- kontoplan,
- beskrivning av hur konton används och hur de sammanställs när årsbokslut eller årsredovisning upprättas, om detta inte framgår av kontoplanen,
- samlingsplan och
- arkivplan enligt punkt 8.3

Däremot behöver inte systemdokumentation innehålla ovanstående om företag har enklare bokföringssystem som kan ge en överblick över det som systemdokumentationen ska visa direkt i bokföringen (BFNAR 2013:2, 9.2). En samlingsplan som avses i punkten c är enligt BFNAR 2013:2 (9.4) en dokumentation av hur systemet är uppbyggt och hur de olika delarna hänger ihop med varandra.

3.6.2 Resultaträkningens uppställning

Enligt ÅRL (3 kap. 3 §) ska resultaträkningens uppställning göras i rapportform med kostnadsslagsindelning eller funktionsindelning. Bilaga 2 visar en uppställning med kostnadsslagsindelning där alla kostnader delas in på separata kostnadslag när de redovisas. I posten aktiverat arbete för egen räkning läggs exempelvis utvecklingskostnader som en intäkt i resultaträkningen. I den funktionsindelad resultaträkning samlas kostnaderna för olika huvudfunktioner ihop. Exempelvis nettoomsättning som direkt ställs mot kostnad på sålda varor för att få fram ett bruttoreultat.

Enligt BFNAR 2012:1 (5.1) ska tredje kapitlet i ÅRL användas för uppställning av resultaträkning om företaget använder K3. Där nämns även i en kommentar till lagtexten att utgifter som uppkommit vid egenproducering av anläggningstillgångar ska redovisas i posten aktiverat arbete för egen räkning. Även de företag som redovisar efter IFRS standarder ska enligt RFR 2 (s. 11) tillämpa ÅRL:s uppställningsformer av resultaträkning och balansräkning. De ska alltså inte tillämpa punkterna i IAS 1 som rör resultaträkningens uppställning.

4. Metod

I detta kapitel presenteras hur vi har arbetat med denna studie, hur vi har samlat in empiriskt material samt hur denna data senare behandlats. Kapitlet avslutas med en kritisk granskning av de tillvägagångssätt som valts för att få en överblick över vad som är svårt att genomföra i denna studie och vad som stärker den.

Denna studie har haft som utgångspunkt att utreda om läkemedelsföretag väljer kostnadsföring eller aktivering samt *hur* de företag som tar upp internt upparbetade immateriella tillgångar i balansräkningen hanterar avgränsningsproblematiken. Det är viktigt att poängtera att frågan om avgränsning inte blir aktuell om det visar sig att företag väljer redovisningsmetoden kostnadsföring, då finns nämligen inget behov av att kategorisera utgifterna. Utöver detta har vi strävat efter att få en förståelse för *varför* företagen väljer de redovisningsmetoder som de gör. För att kunna förstå just *varför* läkemedelsföretag agerar som de gör har vi valt att använda oss av en kvalitativ metod, eftersom denna metod ger oss möjlighet att granska företag på djupet.

En studie som utgår från kvalitativ metod kan inbegripa flera olika metoder för datainsamling. Dessa metoder är bland annat intervjuer, direkta observationer samt undersökning av eventuella företagsdokument (Bryman & Bell, 2013, ss. 554-556; Jacobsen, 2009, s. 115, 123). Eftersom vi har velat ha så djupgående information om hur företag tycker och tänker som möjligt har vi valt att utföra enskilda intervjuer med läkemedelsföretag samt en dokumentstudie av deras årsredovisningar. I denna studie har vi gjort en djup analys av våra studieobjekt. Vi ville inte bara veta *hur* företag gör, vi ville också veta *varför* de gör det, något som vi ansåg var lättare att komma fram till i ett direkt samtal med individer hos företag. Detta var även anledningen till *varför* vi inte använde oss av observationer.

Enligt Bryman och Bell (2013, s. 402) kan en kvalitativ undersökning bedömas på ett bättre sätt om kriterierna *trovärdighet* och *äkthet* används. Vi har valt att använda oss av dessa begrepp genom metoden då kriterierna tydligt speglar vad vi ville att studiens resultat ska visa. Då andra kriterier, såsom reliabilitet och validitet, enligt Bryman och Bell (2013, s. 402) är bättre lämpade för att bedöma kvantitativa studier kommer dessa begrepp inte ges lika stora överväganden i denna studie. Trovärdighet och äkthet ses som alternativ till dessa mer kvantitativa bedömningsgrunder

och innehåller många delkriterier som har en motsvarighet i dessa. Vi har under metodens gång därför visat hur vi arbetar med delkriterierna till trovärdighet och äkthet.

4.1 Val av undersökningsområde

Vi har valt att avgränsa oss till läkemedelsbranschen för att läkemedelsföretag generellt sett bedriver mycket forskning och utveckling och därför förhoppningsvis har en del erfarenhet av den problematik som finns kring redovisning av internt upparbetade immateriella tillgångar. Vidare har vi koncentrerat oss på det geografiska området Lund. Skåne län är ett av de tre län i Sverige där mest forskning och utveckling utförs (SCB, 2011, s. 3). Anledningen till detta kan enligt SCB exempelvis vara att stora lärosäten, så som universitetsstaden Lund, finns i området. Att vi begränsat oss till området Lund innebär också att intervjuföretagen har blivit mer lättillgängliga för besöksintervjuer.

4.2 Studieobjekt

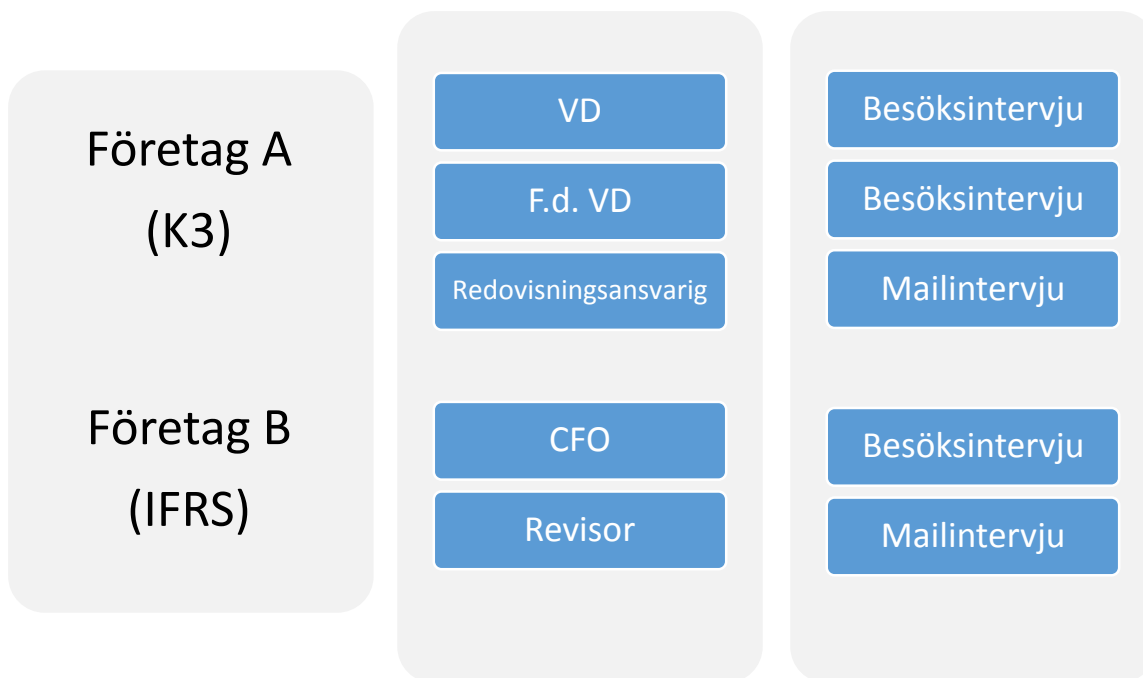
Vi har studerat två olika företag, ett företag som tillämpar regelverket K3 och ett som tillämpar IFRS. För att ge oss möjlighet att få ta del av djupare information har ett av företagen önskat att vara anonyma. Därför har vi valt att behandla alla personer och företag anonymt genom hela studien. Vi kommer därför att benämna företaget som tillämpar K3 för Företag A och företaget som tillämpar IFRS för Företag B framöver. Vi har valt att inriktat oss på i huvudsak besöksintervjuer och undersökningar av företagens olika finansiella rapporter. Det har även förekommit en del mailintervjuer och kortare frågor som det har funnits ett behov av att ställa i efterhand.

De intervjuer som utförts är tre besöksintervjuer och två mailintervjuer med olika personer från dessa två företag. Vi ville främst ha besöksintervjuer då det ger möjlighet till följdfrågor och en chans att ställa öppnare frågor. Anledningen att två av intervjuerna blev mailintervjuer var att intervjupersonerna gärna ställde upp på att intervjuas men det under förutsättning att det gjordes via mail på grund av ett pressat arbetsschema.

Äkthet bedöms utifrån delkriterier, där ett av dessa är rättvis bild. Det innebär att en undersökning inte enbart ska innehålla åsikter från snarlika personer (Bryman & Bell, 2013, s. 405). För att främja äktheten och vårt syfte har vi efterfrågat de personer som antingen var med och bestämde om aktivering av utvecklingsutgifter eller efter de personer som vet varför dessa beslut togs, till

exempel ekonomichefen för företaget. Vi har även efterfrågat att få intervjua den part som gör det praktiska redovisningsarbetet för att få en bild av hur bokföringsarbetet är kopplat till de beslut som tagits om rutiner för värdering av FoU. Om denna studie exempelvis skulle ha utgått från endast intervjuer med VD:n på olika läkemedelsföretag skulle detta inte ge en rättvis bild av verkligheten, det har alltså även i detta hänseende varit viktigt för oss att få prata med olika befattningshavare på företagen.

I Företag A genomförde vi först en besöksintervju med företagets VD och sedan med deras f.d. VD, se sammanställning i figur 4.1. Anledningen till att vi hade intervju med båda dessa personer var att den f.d. VD:n nyligen hade avgått och kunde komplettera VD:ns svar med kunskap om vad som hade hänt tidigare i företaget. Dessa intervjuer kompletterade vi senare med en mailintervju med företagets redovisningsansvarige. Detta behövdes för att få svar på de mer redovisningsinriktade frågorna.

Figur 4.1 Intervjupersoner och intervjuform.

I Företag B ansåg de att CFO:n, företagets ekonomichef, hade bäst förståelse för valet av aktivering och avgränsningsproblematik i forskning och utvecklingsfrågor. Därför träffade vi deras CFO, som kom från en extern konsultbyrå, i en besöksintervju. Denna besöksintervju följdes upp med en mailintervju med företagets revisor. Detta gjorde vi då CFO:n ibland refererade till att beslut

tagits på inrådan av revisorn och vi ville då gå in djupare på motiveringen till dessa råd. Revisorns möjlighet att ge oss svar om Företag B begränsades dock av tystnadsplikt varvid han istället har svarat på hur läkemedelsföretag brukar göra och varför.

För att få ytterligare information om företagen har vi använt oss av deras årsredovisningar. Detta har gjorts för att få en överblick över vad som hänt i företagen tidigare. Vår tanke var även att få granska andra dokument, så som rutinbeskrivningar och systemdokumentation, som företaget använde sig av för framförallt avgränsning mellan en forskningsfas och en utvecklingsfas. I Företag A fanns inte sådana dokument och Företag B använde sig inte av sina samt visste inte vart de fanns. Därmed kunde vi inte använda dessa dokument i studien utan vi har istället fått ställa utförligare frågor om hur deras processer sett ut. Tanken var även att ha ett tredje företag, men detta företag drog sig ur sent och gav oss därmed inte en möjlighet att finna ett nytt studieobjekt. Vi valde därför att lägga den tid som vi skulle lagt på detta företag på de två kvarvarande, och gå ännu djupare i dessa företag. Utöver detta har vi även frågat om andra läkemedelsföretag som våra intervjupersoner har arbetat med för att få en bredare bild.

4.2.1 Intervjuer

Studien grundar sig på kvalitativa intervjuer. Detta har vi gjort genom att försöka undvika slutna och ledande frågor och försökt vara öppna för hur intervjupersonerna ser den verklighet som företagen verkar i (Bryman & Bell, 2013, s. 474). Detta överensstämmer även med ett kriterium i trovärdighet som benämns konfirmering, där det är viktigt att vara öppen med det faktum att det inte går att vara helt objektiv men att ändå försöka agera i god tro (Bryman & Bell, 2013, s. 405). Självklart hade vi till exempel föreställningar om att risken för kontrollbalansräkningar och investerares åsikter skulle ha spelat roll för valet av aktivering eller kostnadsföring. Detta var vi dock medvetna om och vi försökte börja med att ställa öppna frågor och sedan fråga extra om det som regelverk och teorier säger är viktigt för valen kring internt upparbetade immateriella tillgångar.

Vi började med att utforma en grundmall för våra intervjufrågor utifrån vårt syfte och studiens delfrågor, denna återfinns i bilaga 1. Denna grundmall anpassade vi sedan efter om företaget vi intervjuade använde K3 eller IFRS. Frågorna anpassades även efter vilken typ av intervju det var, mail eller ett personligt möte. Frågorna i besöksintervjun kunde ställas mer öppet medan

mailintervjuerna behövde vara mer specifika och tydliga. Oftast ställdes alla frågor men ibland behövdes färre frågor beroende på vad som sagts i tidigare intervjuer samt beroende på vilken befattning den intervjuade personen hade inom företaget.

Frågorna strukturerades utifrån studiens delfrågor i tre olika kategorier nämligen *val mellan kostnadsföring och aktivering, avgränsning mellan forskning och utveckling* samt *redovisning i bokföring och finansiella rapporter*. De frågor som ställdes i de två förstnämnda kategorierna syftade naturligtvis till att få veta hur företagen tänkte kring kostnadsföring och aktivering samt hur de hanterade avgränsningsproblematiken. Den sistnämnda kategorin, redovisning i bokföring och finansiella rapporter, innehåller frågor som vi ställt för att få veta hur läkemedelsföretag redovisar immateriella tillgångar samt hur dessa visas upp och beskrivs i de finansiella rapporterna. Uppdelningen som intervjuerna baserats på återkommer också som underrubriker i empirin, analysen och slutsatserna.

Alla intervjuer spelades in för att underlätta bearbetningen av empirin. Inspelningen användes för att upptäcka relevanta åsikter som vi missat under intervjun.

4.2.2 Årsredovisningar

För att få en djupare förståelse för företagets redovisning av immateriella tillgångar har vi fördjupat oss i deras årsredovisningar. Det vi har tittat på är främst om och i så fall hur de har valt att ta upp immateriella tillgångar. Då tittade vi bland annat på val av uppställningsform för resultaträkningen och på vad tilläggsupplysningarna specificerar kring vad de har valt att ta upp.

Som skrevs i tidigare avsnitt så utformades intervjufrågorna efter en grundmall, som återfinns i bilaga 1, men även utifrån årsredovisningarna. Dessa användes även för att få en bredare förståelse om företaget innan intervjuerna. Efter intervjuerna och under bearbetning av empirin användes årsredovisningarna i syfte att klargöra sådant som varit otydligt under intervjuerna samt för att kunna gå tillbaka i tiden och kontrollera hur de gjorde för några år sedan.

4.3 Bearbetning av empiri och analys

När empirin skulle utformas användes inspelningen för att säkerställa att våra uppfattningar av vad som sagts överensstämde med vad som faktiskt hade förmedlats. Det innebär att vi tillsammans diskuterade hur de uppgifter som framkommit av intervjuerna skulle tolkas. Detta gjordes för att

främja objektiviteten då det är mer tillförlitligt att tre personer har uppfattat ett samtal på ett sätt än om det endast är en persons åsikt som speglas i tolkningen. Detta stämmer även överens med kriteriet konfirmering, att det inte går att vara objektiv men arbetet ska gå mot att inte låta personliga värderingar påverka slutsatsen (Bryman & Bell, 2013, s. 405). Denna form av tolkning har lett till större pålitlighet av resultaten från studien. Efter detta har vi slagit samman resultaten från intervjuerna och diskuterat för att påvisa i vilken utsträckning allmänna slutsatser kan dras från resultaten (Bryman & Bell, 2013, s. 401). Det är däremot viktigt att ha i åtanke att en kvalitativ intervjustudie inte kan sägas ge säkerställda slutsatser, utan enbart indikationer på hur verkligheten kan tänkas se ut.

Analys av den data som framkommit under intervjuer och granskning av årsredovisningar har gjorts utifrån de uppdelningar som intervjufrågorna utgår ifrån, se bilaga 1. Företagens olika synsätt och tankar har diskuterats var för sig och ställts mot de gällande regelverk som finns tillgängliga för de olika företagen. Sedan har dessa företag ställts mot varandra och diskussion om likheter och olikheter har förts. Diskussion har förts om vilka val de har gjort under de olika frågeställningarna, hur de valt att genomföra det och till sist varför detta val har gjorts. Detta sätt att tolka och analysera data som kommit fram har valts för att förhoppningsvis ge en bredare gemensam bild över hur läkemedelsföretag väljer att hantera denna typ av frågeställningar och val.

En del av trovärdigheten är kriteriet överförbarhet som tydliggör att en kvalitativ undersökning innebär en djupdykning hos ett fåtal studieobjekt och att det därför är viktigt att ge fylliga beskrivningar av den verklighet som har undersökts (Bryman & Bell, 2013, ss. 403-404). Eftersom vi vill att även läsaren av denna studie ska kunna bedöma hur överförbart resultatet är till andra kontexter har vi försökt ge så utförlig information från studieobjekten som möjligt i empirin.

4.4 Kritisk granskning av metoden

Ett annat delkriterium i trovärdighet är pålitlighet vilket innebär att alla faser i undersökningen ska beskrivas och bedömas med ett granskande synsätt (Bryman & Bell, 2013, s. 405). I denna studie har vi försökt stärka pålitligheten genom att i metoden tydligt beskriva vad vi har gjort, hur vi har gjort det och varför. Processen har haft konsekvensen att vi kontinuerligt utvärderat vårt angreppssätt. Ett annat kriterium inom trovärdigheten har dessvärre inte uppfyllts, då tidsbrist inneburit att vi inte kunde stärka tillförlitligheten genom att låta studieobjekten bekräfta resultatet

(Bryman & Bell, 2013, s. 403). Detta skulle givetvis gett en mer säkerställd bild av läkemedelsföretagens verklighet.

Trots att vi anser att en kvalitativ metod är det som passar bäst in för att utreda vårt problem finns det flera olika anledningar till att vara kritisk mot den. En anledning är att det är tidskrävande att genomföra djupare intervjuer. Detta har lett till att vi fått in färre intervjuer på den tid vi haft än vad som hade varit önskvärt. Eftersom vi har haft mer djupgående intervjuer har det blivit mycket information att hantera. Vi ser att det finns en svårighet både i att sortera ut den relevanta informationen men även i att tolka och analysera denna data. Här finns en risk i att ta med information som är irrelevant för studiens undersökning men även att förkasta data som skulle kunna bidra till analysen av företagen.

En del av detta hade kunnat avhjälpas med hjälp av en kvantitativ studie som skulle ge en bredare bild över hur företag redovisar immateriella tillgångar i stort, exempelvis genom en enkätstudie. Vi har dock valt att inte använda denna metod då syftet med denna studie är att gå in på djupet hos företag för att först se *om* de väljer att aktivera utvecklingsutgifter och *varför* de valt som de gjort, utöver det vill vi få reda på *hur* de gör denna avgränsning. En kvantitativ enkätstudie inbegriper slutna frågor vilket innebär att vi främst skulle fått svar på frågan om företagen gör på ett visst sätt, men ha svårare att få reda på varför de väljer att göra så och att kunna gå djupare in på hur de gör.

Ett problem med intervjuer är hur studieobjekt hanteras etiskt. Därför har vi tittat på Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. I enlighet med informationskravet har vi informerat våra studieobjekt om deras uppgift i studien och villkoren för deras deltagande. Samtyckeskravet uppnår vi genom att intervjuerna har varit frivilliga och genom att vi låtit studieobjekten reglera på vilka villkor de har deltagit. Exempelvis har vi haft mailintervjuer på grund av deras pressade tidsschema istället för besöksintervjuer som vi hade önskat. Konfidentialitetskravet har vi uppnått genom att vara noga med att behandla alla personer anonymt så att de inte ska kunna bli identifierade av utomstående som läser uppsatsen. Genom att inte använda uppgifterna som vi fått från företagen till annat än denna uppsats har vi även nått nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002).

Vi har tidigare diskuterat hur vi ska öka studiens överförbarhet, nämligen genom att ge så fyllig information som möjligt om studieobjekten i empirin. Däremot begränsas detta av det faktum att det inte alltid varit möjligt att erhålla fullständig information. Till viss del kan också äktheten i

form av rättvis bild ifrågasätts då det inte varit möjligt att utföra besöksintervjuer med alla individer. Det har exempelvis fått konsekvensen att vi i Företag A endast haft djupgående besöksintervjuer med VD och före detta VD:n medan den redovisningsansvarige inte fått samma möjlighet att utveckla sina resonemang.

Det går också att rikta kritik mot att studien inte kan replikeras, då vi genom att ha anonyma intervjuer gör det svårt för studien att återskapas på samma sätt, då företagen i studien är okända för dess läsare. En efterkommande studie kommer naturligtvis inte kunna baseras på exakt samma intervjuföretag som denna, däremot finns möjlighet att använda sig av samma urvalsgrupp då denna tydligt har angetts till läkemedelsföretag i Lund. Pålitligheten inom kriteriet trovärdighet har varit svårt att uppfylla då det är svårare att känna fullt förtroende för en anonymt genomförd studie.

Att använda resultatet för denna studie för att förstå hur olika företag arbetar i denna fråga kan vara svårt, då studiens omfattning i förhållande till hur många olika läkemedelsföretag det finns inte är tillräcklig för att kunna generalisera dess resultat. Dock kan studien hjälpa till att skapa en bild över hur det skulle kunna fungera i branschen och visa några sätt att hantera de problem och valmöjligheter läkemedelsföretag ställs inför.

5. Empiri

I detta kapitel kommer den empiriska data som framkommit vid intervjuer och dokumentgranskning att redogöras för. Företagen har fått svara på frågor som har sin grund i bilaga 1 och allt görs med riktningen mot att uppfylla studiens syfte och för att besvara delfrågorna. Därför presenteras också företagens svar uppdelat utifrån studiens delfrågor.

I denna del presenteras intervjuer från två företag i läkemedelsbranschen. Eftersom dessa företag valt att vara anonyma kommer de härnäst benämnas Företag A och Företag B. De företag som är med i denna studie skiljer sig åt i storlek. Där det förstnämnda klassificeras som ett mindre företag i enlighet med ÅRL (1 kap. 3 §) och därmed har fått välja att redovisa efter K2- eller K3-regelverket. Företag B i sin tur måste redovisa enligt IFRS då de är ett noterat bolag som ingår i en koncern, se figur 3.1.

5.1 Företag A, K3

I Företag A skedde besöksintervjuer med nuvarande VD och även med den f.d. VD:n. Sedan har en kompletterande mailintervju utförts med redovisningsansvarige för företaget. Både den nuvarande och den f.d. VD:n ingår dessutom i styrelsen samt äger aktier i bolaget. Förutom insyn i Företag A hade f.d. VD:n också möjlighet att ge utfyllande information om läkemedelsföretag i generella termer då hon har varit aktiv i ett antal företag.

Företag A är ett mindre onoterat bolag som forskar för att få fram botemedel mot en specifik form av cancer. Företaget har inga anställda utan arbetar med inhyrd personal på konsultbasis. De har en aktiv styrelse där många beslut diskuteras och fattas. Enligt f.d. VD:n består styrelsen till majoriteten av aktieägare. Det finns för tillfället en VD som arbetar cirka 30 timmar i veckan, en person som är inhyrd på halvtid som har diverse arbetsuppgifter och en redovisningsansvarig som även denna är inhyrd. De har en anlita revisor som genomför en revision av årsbokslutet trots att de inte måste ha en revisor enligt ABL (9 kap. 1 §). Detta motiverar den f.d. VD:n med att de nu har en betydande aktieägare i bolaget som inte sitter med i styrelsen och därmed inte har samma insyn i verksamheten som övriga ägare.

De började aktivera utvecklingsutgifter år 2012 och utgifter för patent 2010. Idag står de immateriella anläggningstillgångar för ungefär 24 procent av företaget totala tillgångar.

5.1.1 Val mellan kostnadsföring och aktivering

Ett mindre företag måste som ovan nämnts välja att bokföra i enlighet med K2 eller K3. Att så var fallet var däremot inte något som varken VD eller f.d. VD i Företag A var medvetna om. Båda var däremot tydliga med vilken den huvudsakliga anledningen till varför företaget valt att börja aktivera utvecklingsutgifter var, nämligen för att undgå att göra upprepande kontrollbalansräkningar. VD:n angav exempelvis att om företaget inte skulle aktivera så skulle de vara tvungna att utföra en sådan varje månad. Han menade att detta var den drivande kraften bakom beslutet, även den f.d. VD:n angav detta praktiska skäl till att börja aktivera. F.d. VD var den som först föreslog aktivering för styrelsen efter förslag från redovisningsansvarige då företaget hade ont om pengar och därför fick upprätta kontrollbalansräkning. Enligt henne diskuterades sedan frågan länge av styrelsen innan de kom till slutsatsen att de skulle börja ta upp denna sorts immateriella tillgångar.

F.d. VD angav att de immateriella tillgångarna generellt sett är viktiga för värdet, att de utgör det stora värdet i ett läkemedelsföretag. Hon menade att denna sorts tillgångar i ett litet företag utgjorde det egentliga värdet och att det därför kunde vara viktigt för investerare. För Företag A angav hon däremot att detta inte är anledningen till att företaget har valt att aktivera utvecklingsutgifter. VD:n betonade att han trodde att värdet i redovisningen inte var så viktigt för företagets investerare. Däremot angav VD:n fyra olika faktorer som han trodde en investerare tittar på då den avgör om den ska investera i läkemedelsföretag, ”var är ni, vart ska ni, hur mycket kommer det kosta och vad värderar ni företaget till”. Förutom aktiverade utvecklingsutgifter har Företag A valt att aktivera utgifter för att erhålla patent. Redovisningsansvarige trodde dels att detta var ett led i företagets strävan efter att undgå kontrollbalansräkning men gav också en annan förklaring. Hon menade att ett företag gärna i sin balansräkning visar upp att de har patenträttigheter.

5.1.2 Avgränsning mellan forskning och utveckling

För att förklara hur avgränsningarna mellan forskning och utveckling fungerar förklarade f.d. VD:n hur tillvägagångssättet för framställandet av läkemedel i ett typiskt läkemedelsföretag ser ut. Hon sa att det finns fem faser för ett läkemedelsföretag när de tar fram ett nytt läkemedel men att det endast är den första fasen där forskning sker. I de återstående fyra faserna menade hon att det endast var utveckling som skedde och att det därmed var lätt att skilja på vad som är forskning

och vad som är utveckling i de företag hon arbetat med. Hon poängterade dock att detta är den vetenskapliga, inte ekonomiska, skillnaden mellan vad som är forskning och vad som är utveckling.

Olika läkemedelsföretag forskar för att bota olika sjukdomar och deras faser kan därför se en aning olika ut. F.d. VD:n för det intervjuade företaget valde dock att förklara de olika faserna så som de ser ut i de flesta företag som framställer läkemedel, detta beskrivs i figur 5.1. Hon menade att det är framförallt Klinisk fas I-III som ser olika ut i de företag som inte följer normen.

Figur 5.1 Olika faserna vid framtagning av läkemedel (Företag A:s f.d. VD).

I *Discovery* testar forskare nya substanser för att se hur de fungerar och vad resultaten blir. Här sker forskningen i provrör och möjligen på möss. Den produkt som nu tas fram görs i provrör och används bara för att visa resultat. Forskning som görs på denna nivå kan publiceras i vetenskapliga tidningar och är mycket relevant för forskare då de får anslag utifrån hur det går i deras forskning. I denna fas menar den f.d. VD:n att endast forskning sker då denna fas är experimentell och publicerbar.

Denna fas övergår sedan till *Prelinik*. Här säger f.d. VD:n att forskningen går över till utveckling med en liten gråzon precis vid övergången. Det som forskats fram testas då i *Discovery*. Denna fas har som syfte att visa hur läkemedlet fungerar för myndigheter. Här krävs det att läkemedelsföretagen följer Läkemedelsverkets regelverk och gör de tester som krävs för att visa att läkemedlet inte är giftigt. Företaget måste visa i två djurslag att deras substans inte är giftig. Företagen ska även här visa hur många dagar substansen finns kvar i en kropp och hur mycket av substansen som ska ges, dosen. I denna fas visas det inte att substansen fungerar utan hur den fungerar för att läkemedelsföretagen ska få godkända testrätter. F.d. VD:n menar att denna fas ej är experimentell och ej publicerbar utan endast till för att säkerställa det som forskats för myndigheter och klassificeras därmed som utveckling och inte forskning. Under denna tid startar även produktionen av läkemedlet för att kunna användas i tester.

I *Klinisk fas I* testas läkemedlet på ett fåtal friska frivilliga människor. Detta för att se att läkemedlet inte är giftigt för människor. I *Klinisk fas II* testas läkemedlet på patienter, oftast mellan 10-50 stycken för att se effekten av substansen. Sedan testas läkemedlet i en större skala i *Klinisk fas III*, där studien vanligtvis är på över 100 patienter. I denna fas ska även läkemedelsföretag visa hur deras produkt står sig mot liknande produkter på marknaden.

Det räcker dock inte att företaget kan skilja på forskning och utveckling för att få ta upp en tillgång utan de måste även kunna säkerställa att tillgången är identifierbar, att företaget har kontroll över tillgången samt att den kommer att ge ekonomiska fördelar i framtiden. Därför har Företag A:s f.d. VD, VD och redovisningsansvarig fått berätta när detta inträffar i deras företag.

Företagets f.d. VD menar att utvecklingsutgifterna är identifierbara, och därmed går att ta upp som en immateriell tillgång, när de går att sälja till ett annat företag. F.d. VD:n ansåg att detta går att säljas när företaget har tagit fram sin Candidate drug. Under forskningen i Discovery tittar forskare på flera olika möjligheter till läkemedel mot samma sjukdom medan de i Preklinik väljer den eller de läkemedel som de vill utveckla för att ta upp i Klinisk fas I. När Candidate drug väljs ut i Preklinik anser den f.d. VD:n att identifierbarhet har skett eftersom idén då kan säljas.

Både Företag A:s VD och f.d. VD håller med om att kontrollen av de immateriella tillgångarna, utvecklingsutgifterna, sker genom patent. Ett patent gör att företaget har ensamrätt att yrkesmässigt använda uppfinningen och det håller i 20 år från den dag ansökan om patent gjordes (Patentlag (1967:837), 1 kap. 1 §; 4 kap. 40 §). F.d. VD:n beskriver att patent söks flera gånger under projektets gång, till exempel patenterar företaget först substansen men sedan kan de även patentera sockerarten som de blandar substansen med. Hon menar även att patenteringen sker i olika stadier beroende på om läkemedelsföretaget är litet eller stort. I ett litet företag, som det intervjuade, patenterar de redan i Discovery då deras forskare vill bli publicerade så tidigt som möjligt för att få forskningsanslag. Patenteringen måste ske innan publiceringen eftersom konkurrenter annars kan utnyttja forskningen. I stora företag menar f.d. VD att de kan betala sina forskare, så att de inte är lika beroende av anslag, och därmed kan patenteringen ske i ett senare skede vilket är fördelaktigt då patentet endast gäller i 20 år och de vill att det ska hålla så länge som möjligt. Patentansökan sker dock senast i Preklinik för att kunna bli publikt innan företaget går in i Klinisk

fas I och ska börja med människostudier. Företagets redovisningsansvarige menar att de har full kontroll över sina tillgångar då inga avtal eller dylikt finns som säger något annat.

Hur företaget räknade ut sin framtida ekonomisk fördel var aningen skild. VD:n menade att det inte fanns någon direkt formaliserad beräkning av detta. Däremot angav han att de kanske hade tittat lite på hur mycket de skulle kunna sälja sin framtida produkt för och att de då räknade med att de skulle få fördelar utav denna under den återstående patenttiden. F.d. VD:n säger att ett värde räknas fram för läkemedlet när patentansökan skickas in. Företagets redovisningsansvarige berättade att de i sin affärsplan och i de underlag som ligger till grund för patent identifierar kommande produkter. Hon menar även att det här finns kalkyler där beräkningar gjorts angående de ekonomiska fördelarna. Den redovisningsansvarige berättar att läkemedelsföretag ofta tittar på liknande produkter när de gör beräkningar om framtida ekonomiska fördelar och att det även finns data om liknande produkter att köpa.

Företagets f.d. VD menar att det är enkelt att säga vad som är forskning och utveckling på en faktura. Däremot tyckte hon personligen att det var fel att aktivera den del av hennes eget arbete som räknades som utveckling. Denna uppfattning grundade sig i att hon själv tyckte det var svårt att klassificera vilken sorts arbetsuppgift hon hade utfört.

5.1.3 Redovisning i bokföring och finansiella rapporter

Enligt f.d. VD:n sköter redovisningsansvarige upprättandet av bokföring och finansiella rapporter. Årsredovisningen upprättas också av samma person men granskas senare av en revisor som företaget anlitar. Enligt f.d. VD:n har det en tät kommunikation om hur bokföringen ska skötas mellan redovisningsansvarige och VD. De går tillsammans igenom hur saker ska redovisas, vilka rapporter som upprättas mot styrelsen och det är även mellan dessa två personer som många beslut fattas. Enligt den f.d. VD:n frågade redovisningsansvarige VD:n när det var oklart hur utgifter skulle klassificeras, om det var forskning eller utveckling, och sen togs det därifrån ett gemensamt beslut om hur utgiften skulle hanteras. Det sista som görs på året innan bokföringen stängs och årsbokslut upprättas är enligt den redovisningsansvarige att bokföringen går igenom gemensamt med VD:n ännu en gång. Detta för att kontrollera att ingen utgift som inte ska ha aktiverats har hamnat på balansräkningen.

Enligt f.d. VD:n upprättar VD och redovisningsansvarige kontoplanen gemensamt genom att diskutera vad artikeln hör hemma och skapar nya konton om det kommer in nya sorters fakturor med artiklar som inte tidigare behandlats.

Enligt redovisningsansvarige hade de inga specifika processdokument eller rutinbeskrivningar, utan de använder sig istället av utförliga excel dokument där utvecklingsutgifter och patentutgifter nogg antecknas.

Enligt f.d. VD:n väljer företaget att aktivera patentutgifter och utvecklingsutgifter och tar upp dessa i de finansiella rapporterna. I dagsläget hanteras inte den ekonomiska livslängden på de aktiverade utvecklingsutgifterna i årsredovisningen medan det görs planmässiga avskrivningar på patentutgifter. Avskrivningstiden beräknas på den tid som företaget förväntas få ekonomiska fördelar av patentet.

I noterna i årsredovisningen visas de hur mycket de immateriella tillgångar har ökat under året och även om det är hänförligt till godkända patentansökningar som kommit in under året eller om det är utvecklingsutgifter som har blivit aktiverade. Däremot har de inte funnit något värde i att ge utförligare information om FoU i noterna.

I årsredovisningen framgår att de har använt sig av en kostnadsslagsindelad resultaträkning. De har inte använt sig av punkten 3 om aktiverat arbete för egen räkning i ÅRL:s uppställning av en kostnadsslagsindelad resultaträkning, se bilaga 2, som ska visa aktiverat arbete för egen räkning.

5.2 Företag B, IFRS

I Företag B utfördes en direkt intervju med deras CFO som även är involverad i flera andra mindre företag av samma karaktär. Även en mailintervju med företagets revisor utfördes för att få en större inblick i avgränsningsproblematiken och hur den bedöms i bokslutsprocessen.

Företag B är ett noterat aktiebolag som forskar inom området för medicinsk behandling och diagnostik. De äger 100 procent av sitt dotterbolag. Företag B har fyra deltidsanställda och två heltidsanställda. Utöver detta har de en del inhyrda konsulter. De har en väldigt drivande styrelse som omfattas av olika kunniga personer, där ingår en person som har ekonomisk kunskap. Detta anser CFO:n är viktigt för det ekonomiska arbetet och menar dessutom att det inte alltid är vanligt i andra företag av samma typ. De har en anlita revisor som hjälper till med olika frågeställningar

som kan uppkomma kring olika avgränsningar och som genomför revision av årsbokslut. Då de är ett noterat aktiebolag måste de enligt ABL (9 kap. 1 §) ha en revisor.

De immateriella tillgångarna uppgår till cirka 87 procent av företagets totala tillgångar.

5.2.1 Val mellan kostnadsföring och aktivering

I Företag B aktiveras utvecklingsutgifter i balansräkningen, men CFO:n har inte någon tydlig förklaring till varför företaget valt just denna redovisningsmetod. Han trodde att detta var något som företaget beslutat om på inrådan av revisorn. Personligen tycker han däremot att en årsredovisning där kostnadsföring tillämpas ger en skev bild av företagets värde och att redovisningen blir mer informativ vid aktivering. Dessutom angav han att aktivering kändes rimligt med hänseende till matchningsprincipen, att företaget då öppet visade nedlagda kostnader som var nödvändiga för att generera intäkter i framtiden. Även företagets revisor kunde se att aktivering var fördelaktigt utifrån ett matchningsperspektiv, att kostnadsföring genom avskrivningar innebär att intäkterna och kostnaderna matchas.

Trots att Företag B valt att aktivera hade deras CFO erfarenhet av många andra läkemedelsföretag där kostnadsföring istället använts. Hans uppfattning var att framförallt små företag inte valde att aktivera. Eftersom han själv förespråkar aktivering hade han frågat beslutsfattare i dessa företag om anledningen till att de valde kostnadsföring, men inte fått något konkret svar. Företag B:s revisor angav dock en anledning till varför mindre företag kunde tänkas föredra kostnadsföring, nämligen att om företaget kostnadsför när fokus inte är på intjäning så kommer kostnaderna för utveckling redan vara tagna innan intäktsfasen. Dessutom menade han att en annan fördel med kostnadsföring var att företaget då får det skattemässiga avdraget direkt.

Företag B:s CFO angav att aktiverade immateriella tillgångar i årsredovisningen inte var speciellt viktigt för investerare, då det fanns andra informationskällor som dessa använder sig av.

5.2.2 Avgränsning mellan forskning och utveckling

Företag B:s CFO kunde inte definiera en speciell fas där företaget gick över från forskning till utveckling. CFO:n berättar att han i nuläget bokför allt som kommer från labbet som en tillgång. Deras årsredovisning anger att de har gjort studier av tre olika djurslag, en så kallad Preklinisk studie. CFO:n berättar att det ibland händer att forskare kommer ut på sidospår under utvecklingen

och något nytt sker som bör räknas som forskning. Trots detta bokförs det som utveckling, med andra ord aktiveras, eftersom att de nu är i en fas där allt aktiveras då det räknas som en utvecklingsfas. Företagets revisor menade att det för honom var viktigt att på ett tidigt stadium diskutera gränsdragningen med läkemedelsföretag så att de på ett proaktivt sätt kan identifiera när forskning går över till att bli utveckling.

Som nämnts tidigare räcker det inte att företaget bedriver utveckling för att få aktivera, utan tillgången måste även vara identifierbara, under deras kontroll samt ge framtida ekonomisk fördel. CFO:n menade att om en utgift kommer att ge en intäkt i framtiden så borde den kunna räknas som identifierbar. Utgifterna för patent är något som han anser vara självklart identifierbart, då de uppstår ur ett avtal, medan månadslön inte är lika självklart att identifiera. Han ansåg även att tillgången är identifierbar när företaget får en faktura för utvecklingsutgiften.

Då det är företaget och ingen annan som äger tillgången anser CFO:n att tillgången är inom företagets kontroll. Han säger att läkemedelsföretag är otroligt skickliga på att skydda sig från plagiat. De är snabba på att ansöka om patent eftersom all tid och nedlagda utgifter annars kan gå till intet.

När ekonomiska fördelar kommer på tal i intervjun säger CFO:n att detta är en mycket intressant fråga. Företaget strävar efter att skaffa intäkter så fort som möjligt men CFO:n menar att det inte är något som de sitter och räknar på då det är väldigt svårt att beräkna framtida intäkter. De tittar dock på liknande organisationer och känner att de kan dra rimliga slutsatser genom att spana på företag som har liknande situationer. Att granska och bedöma frågan om ekonomiska fördelar i framtiden är det som revisorn anger att de generellt sätt brukar lägga mest tid på vid en revision.

Företaget beräknar inte hur mycket av de utbetalade lönerna som utgör utveckling. Istället utgår de från en schablon över hur många procent av lönen som ska räknas som utveckling. Andelen beror på befattning och om den anställde arbetar i laboratoriet eller med administration.

5.2.3 Redovisning i bokföring och finansiella rapporter

Företaget har sin bokföring utlagd på sin CFO som kommer från en extern ekonomikonsultbyrå. Enligt honom är det han som sköter allt kring det ekonomiska arbetet, allt från bokföring till analyser och budgetarbete. Det är även han som tar upp ekonomiska frågor med styrelsen tillsammans med företagets VD. CFO:n sköter detta med stöd från företagets revisor och även från

personer med attesträttigheter inom företaget. Där CFO:n alltid har möjlighet att kontrollera att utgifter hamnar rätt genom frågor och godkännande från dem.

När företaget får in en faktura konterar CFO:n denna och ska den aktiveras görs samma kontering i flera steg. Först läggs det som en kundfordran och som en kostnad sorterad på specifikt kostnadsslag. Därefter läggs det som en intäkt och en tillgång. Detta görs enligt CFO:n för att de lätt ska kunna se vad de har haft för kostnader när de ska deklarerat för året. Varför det lades som en intäkt i resultaträkningen angav företagets revisor var en naturlig konsekvens av att företag valt att använda sig av den kostnadsslagsindelade resultaträkningen. Det framgår också av deras årsredovisning att de visar aktiverat arbete för egen räkning som punkten 3 i bilaga 2 visar.

För att ha extra kontroll på att fakturor konterades rätt görs först konteringen av CFO:n, därefter skickas det för godkännande hos attestator, där sker ett godkännande av konteringen. När det är gjort skickas den sedan tillbaka för att läggas upp som betalning och därefter skickas på beloppsattest till en annan attestator. Som exempel angav CFO:n att allt som räknas som labbmateriel aktiveras direkt som en utvecklingstillgång medan 100 procent av labbpersonalens löner schablonmässigt aktiveras och endast 20 procent av VD:ns lön.

Enligt CFO:n finns det troligen systemdokumentation på hur bokföring och rapportering ska ske men det var inget vi kunde ta del av då han inte visste vart denna fanns. Han betonade dock att sådan information fanns någonstans om det skulle vara nödvändigt.

I dagsläget aktiveras enligt CFO:n alla utvecklings- och patentutgifter. Hur de ska hantera livslängden på de aktiverade utvecklingsutgifterna har han inget svar på, eftersom de än så länge inte har kunnat beräkna den ekonomiska livslängden då de inte har en färdig produkt. Patent har de dock börjat skriva av och enligt CFO:n beräknar de där livslängden med patentets egen livslängd, som enligt Patentlagen (4 kap. 40 §) är 20 år från den dagen patentansökan skickats in. De har då valt att ha en linjär avskrivningsmetod för patentutgifter.

Enligt CFO:n har de inte funderat över att visa hur mycket finansiella medel som läggs på forskning i noterna i de finansiella rapporterna. De väljer nu att bara visa de faktiska utgifter som läggs på utveckling och inga extra uppgifter om forskning i noterna. Han menar att denna typ av företag lägger så mycket tid och energi på att informera kring deras projekt att han tror att det inte är någon som väljer att lägga ner den tiden på årsredovisningens noter. Hans uppfattning är att

denna typ av företag mer ser årsredovisningen som något de måste göra och inte som ett användbart verktyg utåt. Han tycker att denna sorts företag i vissa fall borde ta de finansiella rapporterna på större allvar.

6. Analys

I detta kapitel utförs en analys av den empiriska data som redogjordes för i föregående kapitel. Denna analys är uppdelad efter studiens delfrågor. Företagen kommer ställas mot varandra och mot gällande regelverk samt de teorier som tidigare redogjorts för i kapitel 2 och 3.

De företag som varit del av denna studie har en del olika förutsättningar även om de i mångt och mycket arbetar på liknande sätt. Företag A är ett litet onoterat bolag och har därför ett val att antingen redovisa enligt K2 eller K3 (BFNAR 2008:1, 1.1; BFNAR 2012:1, 1.3). Detta företag har valt att använda K3-regelverket. Däremot är Företag B ett större noterat bolag och moderbolag i en koncern. De tillämpar därför IFRS och ska även tillämpa RFR 2 (RFR 2, s. 7).

Företagen ser väldigt olika ut på så sätt att Företag A inte har några anställda utan endast arbetar med inhyrd personal och Företag B har två heltidsanställda och fyra deltidsanställda. Båda företagen har styrelser som är väldigt aktiva i beslutsfattandet och i ledningen av företagen och dess projekt. Båda företagen har extern revisor. Det går att se en definitiv skillnad på företagen genom att titta på hur stor andel deras immateriella tillgångar är av totala tillgångar då de i Företag A är 24 procent och i Företag B 87 procent. Med dessa olikheter i företagens grundförutsättningar har vi kunnat få fram olika information men samtidigt kunnat diskutera om de verkligen är så olika trots allt.

En studie av dessa företag gjordes genom besöksintervjuer, mailintervjuer och granskning av årsredovisningar. Intervjuerna skedde då med olika personer på företagen, se figur 4.1.

På grund av bland annat ovanstående faktorer har Företag A och B haft olika möjligheter att träffa oss och därför ser insamlad data inte ut på samma sätt för båda företagen.

6.1 Val mellan kostnadsföring och aktivering

Både Företag A och Företag B har möjlighet att välja om de vill aktivera internt upparbetade immateriella tillgångar. Företag A använder sig som ovan nämnts av K3-regelverket. En anledning till varför valet blev K3 istället för K2 har inte kunnat anges. Däremot får vi inte uppfattningen att det primära skälet är möjligheten att redovisa immateriella tillgångar utan att det kan finnas flera skäl till detta val. Även då företag använder sig av K3 kan de välja att kostnadsföra immateriella tillgångar istället (BFNAR 2012:1, 18.7-8). För Företag B anges i IAS 38 (p. 57) att en immateriell

tillgång i utvecklingsfasen ska tas upp som en tillgång under vissa omständigheter. Detta kan tolkas som att Företag B måste ta upp utvecklingsutgifter som en tillgång, däremot ger IAS 38 (p. 53) en möjlighet att kostnadsföra allt då det kan påstås att det inte går att separera forskningsfasen från utvecklingsfasen och att alla utgifter därmed ska anses vara förknippade med forskning. Dessutom finns för företag som måste tillämpa RFR 2 ett undantag i detta hänseende, där kostnadsföring får användas istället för aktivering. Detta undantag kan åberopas av Företag B i deras årsredovisning då de är ett moderbolag och redovisar enligt IFRS (se figur 3.1).

I valet mellan kostnadsföring och aktivering har båda företagen valt det sistnämnda, det vill säga att ta upp utvecklingsutgifter som en immateriell tillgång. I Företag A motiverades valet främst av det praktiska skälet att aktivering innebär att de inte behöver upprätta upprepade kontrollbalansräkningar. Att specifikt ett litet företag skulle ha incitament att aktivera på grund av kontrollbalansräkning stämmer överens med Oppenheimers (2013) uttalande. Att Företag A, som är ett mindre bolag, angav denna anledning att aktivera utvecklingsutgifter indikerar att den karaktärisering som Lev, Sarath och Sougiannis (2005, s. 1018) utvecklat om att det är nyetablerade företag som främst väljer kostnadsföring inte är fullt tillämplig i Sverige.

I Företag B fanns inte någon risk för att kontrollbalansräkning skulle behöva upprättas, valet av aktivering verkar snarare ha skett utan en bakomliggande tanke. Deras CFO hade nämligen inget konkret svar på varför just detta företag valt aktivering, personligen angav han däremot att det verkade rimligt med tanke på redovisningsprinciper såsom matchningsprincipen. Även revisorn angav att aktivering kunde motiveras med matchningsprincipen. Om valet av redovisningsmetoden aktivering har valts på grund av sådana överväganden kan detta sägas vara en indikator på att företag faktiskt inte alltid väljer det som är mest fördelaktigt för dem själva. I detta fall skulle val av redovisningsmetod då inte ha gjorts utifrån vad som gynnar Företag B utan snarare utifrån vad som ger mest användbar information.

När det kommer till valet av att aktivera eller kostnadsföra har vi i denna studie fått uppfattningen om att detta är ett beslut som tas på inrådan av en ekonomiskt kunnig person. I Företag A var det exempelvis den redovisningsansvarige som föreslog aktivering, medan Företag B:s CFO trodde att beslutet tagits efter råd från revisorn. Det innebär att ett företag kan ha valt aktivering utan att vara medvetna om anledningen till varför. Detta skulle kunna förklara varför Företag B:s CFO inte kunde ge oss något svar på denna fråga. Dessutom kan det vara en konsekvens av att forskare vill

koncentrera sig på just forskning och därför lämnar de ekonomiska övervägandena till de som anses vara bättre lämpade. Om det, såsom en del tidigare forskning påstår, finns fördelar och nackdelar med aktivering kan detta däremot vara ett beslut som läkemedelsföretag behöver bli mer delaktiga i.

Företag B:s CFO hade åsikten att redovisning av internt upparbetade immateriella tillgångar inte var viktigt för företagets investerare. Denna uppfattning delades till viss del av Företag A, där VD:n angav att han inte trodde att deras investerare tittade på det värde som framgår av redovisningen men sedan pratade han om att investerare var intresserade av vad företaget värderades till. Vad han menar med “vad företaget värderas till” går endast att spekulera i. Däremot är han tydlig med att detta inte är det värde som finns i redovisningen. Generellt sett menade däremot Företag A:s f.d. VD att internt upparbetade immateriella tillgångar kunde vara viktigt för investerare, men angav inte att så skulle vara fallet för Företag A.

Båda företagen angav alltså att de inte upplever att redovisningen av internt upparbetade immateriella tillgångar påverkar deras investerare, även om det kan vara viktigt för andra företag. Det kan sägas innebära att aktivering varken förbättrar eller försämrar dessa företags förmåga att anskaffa kapital. Detta överensstämmer alltså inte med den tidigare forskning som påstod att sådana tillgångar var ett orostecken för investerare och därmed innebar högre kapitalanskaffningskostnader (Cazavan-Jeny & Jeanjean, 2006; Lev & Sougiannis, 1996). Inte heller den motstridiga forskningen av Lev, Sarath och Sougiannis (2005) om att aktivering innebar lägre kapitalanskaffningskostnader kan sägas överensstämma med dessa företags uppfattning om hur investerare använder sig av redovisningen.

I denna studie har vi enbart kommit i kontakt med företag som väljer att aktivera, däremot hade Företag B:s CFO erfarenhet av att många mindre företag valde att kostnadsföra. Varför ett företag skulle välja denna redovisningsmetod har inte utretts på en djupare nivå, men en potentiell anledning ges av både RFR 2 och Företag B:s revisor, nämligen att beskattningen då blir jämnare. Dessutom menade revisorn att det kunde vara fördelaktigt för ett mindre företag att kostnadsföra direkt, eftersom alla kostnader då kommer vara tagna innan intäktsfasen.

6.2 Avgränsning mellan forskning och utveckling

För att få aktivera utvecklingsutgifter måste företag kunna skilja på forskning och utveckling (BFNAR 2012:1, 18.9; IAS 38, p. 53). Enligt Företag A kan detta särskiljas enkelt då det i fasen *Discovery* sker forskning och sedan övergår den fasen till *Preklinik* där utveckling sker. Även om Företag B inte kan säga att det är en viss tidpunkt då utveckling sker menar även dem att efter en punkt i framställandet av läkemedlet går de från forskning till utveckling. Det spelar efter denna punkt ingen roll om det som görs är forskning, utan allt kommer klassas som utveckling. K3 och IFRS säger att alla utgifter i utvecklingsfasen av ett internt projekt får aktiveras (BFNAR 2012:1, 18.12; IAS 38, p. 57). Detta kan tolkas som att det går att aktivera även sidospår inom ett projekt men att detta endast är acceptabelt så länge det sker inom det projekt som är i utvecklingsfasen. Om företag får göra på detta sätt, kan det innebära att mycket forskningsutgifter ändå aktiveras.

Enligt Företag A:s f.d. VD ska forskning var publicerbar eftersom den är experimentell och det är den i fasen *Discovery*. Här testar forskare nya idéer för att se vad resultaten blir. Detta stämmer väl överens med SCB:s definition av forskning som menar att detta är systematiskt sökande efter ny kunskap och nya idéer (SCB, 2014a). Företag A:s definition av forskning, likt SCB:s definition, stämmer med definitionen i IAS 38 (p. 56) som anger verksamhet som syftar till att få fram ny kunskap som exempel på forskningsverksamhet. K3:s förklaring är även den applicerbar på Företag A då de anger att forskning är ”planerat och systematiskt sökande i syfte att erhålla ny vetenskaplig eller teknisk kunskap och insikt” (BFNAR 2012:1, 18.10).

Preklinik är ej experimentell och ej publicerbar utan endast till för att säkerställa det som forskats för myndigheter och klassificeras därmed som utveckling och inte forskning enligt Företag A:s f.d. VD. Denna fas visar inte att läkemedlet fungerar utan hur, till exempel hur länge en substans har verkan i en kropp. Enligt SCB innebär utveckling att systematiskt utnyttja forskningsresultat, nya idéer och vetenskaplig kunskap för att göra nya material, varor, tjänster, processer, system och metoder eller göra väsentliga förbättringar av redan existerande sådana (SCB, 2014a). Detta kan sägas stämma ihop med vad Företag A anser är utveckling då Preklinik krävs för att göra nya varor, det vill säga läkemedel. Det stämmer även överens med IAS 38 (p. 59) då prövningen av läkemedel kan sägas vara konstruktion samt provtagning av prototyper eftersom det är här produktionen startar i en liten skala. Preklinik kan även stämma med K3:s definition av utveckling då de använder sig av forskning för att framställa en ny produkt, ett läkemedel.

Företag A:s VD säger att avgränsningen inte är problematisk men betonar då att det är den vetenskapliga avgränsningen mellan forskning och utveckling som hon uttalar sig om. Den ekonomiska avgränsningen kan dock anses vara svårare då även kraven på kontroll, identifierbarhet och framtida ekonomisk fördel ska uppnås.

Både Företag A och Företag B anger att de har kontroll över tillgången genom att skaffa patent. Även Företag A som använder K3, där kontroll inte anges som ett krav, menar att de skaffar patent redan i Discovery och är därefter skyddade från andra företag, men att det kan ske i ett senare skede i större företag. Dock sker det alltid senast strax innan de går in i *Klinisk fas I*. Företag B anger att de söker patent så tidigt som möjligt, men kan inte ange en speciell fas då det sker. Att ange patent som kontroll stämmer överens med IFRS regler om kontroll. Detta då företagen hindrar andra aktörer från att ta del av de ekonomiska fördelar som förväntas tillkomma företaget (IAS 38, p. 13), vilket är resultatet av patent.

Företag A säger att identifierbarheten uppstår när de har sin Candidate drug. Detta anser de eftersom att det då finns en möjlighet att sälja idén, vilket sker i Preklinik. Det överensstämmer med K3:s exempel på att identifierbarhet kan ske när tillgången går att överlåta (BFNAR 2012:1, 18.3). I Företag B sa CFO:n att en tillgång bör kunna räknas som identifierbar då de vet att utgiften kommer ge upphov till en intäkt i framtiden. Han menade även att tillgången är identifierbar när företaget får en faktura för utgiften. Detta går inte att knyta till IFRS då detta regelverk anger att företag måste kunna påvisa identifierbarhet för att få aktivera utvecklingsutgifter. Detta innebär att tillgången måste kunna avskiljas, till exempel genom överlåtelse, eller har uppstått ur en avtalsenlig eller juridisk rättighet (IAS 38, p. 12). Däremot pratade CFO:n tidigare om att de patenterar så tidigt som möjligt, vilket innebär att en tillgång har uppstått ur en juridisk rättighet. Om det finns en korrelation mellan när Företag B upplever att de kommer få en framtida intäkt och den fas då de söker patent kan det argumenteras för att identifierbarhet har uppstått.

I Företag A behöver de visa att tillgången förväntas ge ekonomiska fördelar i framtiden genom att beräkna nyttjandevärdet för tillgången för att få aktivera utvecklingsutgifterna.

Nyttjandevärdet är nuvärdet av framtida kassaflöden (BFNAR 2012:1, 18.12). I Företag A har de delade meningar om vad de gjort för att säkra att de kommer att få framtida ekonomiska fördelar

i framtiden. VD:n sa att de inte gjort några formaliserade beräkningar medan företagets redovisningsansvarige menade att det finns kalkyler där beräkningar gjorts angående de framtida ekonomiska fördelarna. Hon berättar att läkemedelsföretag ofta tittar på liknande produkter när de gör beräkningar om framtida ekonomiska fördelar och att det även finns data att grunda dessa beräkningar på att köpa. Detta är dock inte tillräckligt då de inte använder detta för att beräkna nyttjandevärdet. Även Företag B måste visa framtida ekonomiska fördelar genom att beräkna nyttjandevärdet för tillgången (IAS 38, p. 60; IAS 36, p. 30). Företag B strävar efter att skaffa intäkter så fort som möjligt men CFO:n menar att det är inget som de sitter och räknar på då det är väldigt svårt att beräkna framtida intäkter. De tittar dock på liknande organisationer och känner att de kan dra rimliga slutsatser genom att spana på företag som har liknande situationer. Företag B uppnår därmed inte IFRS regler om att beräkna framtida kassaflöden.

Företag B använder sig av en schablon när de beräknar hur mycket av VD:ns lön som ska räknas som utveckling. Detta trots att det går att anta att en del av denna tid är administrativ. IAS 38 anger inte att det skulle vara förbjudet att använda sig av schabloner men de säger dock att utgifter som inte får inräknas i den immateriella tillgången är administrationsomkostnader (IAS 38, p. 67). I Företag A däremot räknar VD:n exakt på hur många timmar som läggs på utveckling för att inte aktivera administrationsomkostnader.

6.3 Redovisning i bokföring och finansiella rapporter

Upprättande av de finansiella rapporterna kan anses mer eller mindre viktiga för olika företag. De kan även se olika ut beroende på vad de värderar att ta med men också beroende på vilka regelverk de följer.

Något som måste säkerställas är att distinktionen mellan forskning respektive utveckling på inkommande fakturor sker korrekt. CFO:n i Företag B och redovisningsansvarige i Företag A verkar inte alltid själva veta hur de ska redovisa inkomna fakturor som är okända sedan tidigare. De har dock ett utvecklat system för detta i Företag A, då de enligt f.d. VD:n har gemensamma rutiner där VD och redovisningsansvarige tillsammans tar beslut om hur olika typer av utgifter ska redovisas, om det är en kostnad eller en tillgång. Företag B har ett system där detta kontrolleras av attestpersoner i två olika steg. Båda företag har även revisorer som kontrollerar redovisningen i samband med årsbokslutet. Det kan verka som att detta är väldigt kontrollerade processer där

företagen vet vad de gör. Däremot kan det vara mindre kontrollerat än vad som framgår eftersom det finns en möjlighet att de inte uppnår alla kriterierna för att aktivera utvecklingsutgifterna, men gör det ändå. Trots det system som båda företagen verkar ha för att säkerställa att bokföringen sker korrekt kan det diskuteras kring om deras definitioner av vad som är korrekt överensstämmer med den ekonomiska definitionen. Frågan är om det inte borde finnas bättre upprättade rutiner kring hur avgränsning och bokföring av forskning och utveckling sker. Detta är ett viktigt moment i att säkerställa korrekta konteringar för att de finansiella rapporterna ska bli riktiga.

Enligt ÅRL (3 kap. 3 §) ska båda företagen välja mellan en kostnadsslagsindelad eller en funktionsindelad uppställning i resultaträkningen. Båda företagen tillämpar den kostnadsslagsindelade, men på olika sätt. Skillnaden mellan dessa två företag är att det bara är Företag B som visar aktiverat arbete för egen räkning i sin resultaträkning. I deras resultaträkning framgår det då som om att de har en intäkt motsvarande den summa som sedan kostnadsförs för utvecklingsutgifter i olika kostnadsslag, se figur 6.1 för att se hur en sådan resultaträkning kan se ut. För ett otränat öga kan det till och med uppfattas som att Företag B drar in mycket pengar på sina projekt. Den uppställning som de använder sig av kan leda till att intressenter tror att de har betydligt större omsättning än de i verkligheten har. Även om deras resultaträkning överensstämmer med regelverken kan det resoneras kring vilket intryck det ger utåt, ger det verkligen en rättvisande bild av den verksamhet de bedriver?

Resultaträkning	
Nettoomsättning	+ X
Aktiverat arbete för egen räkning	+ A (Summan för årets aktiverade utvecklingsutgifter)
Rörelsens kostnader (Uppdelat på olika kostnadsslag)	- A (Summan för årets aktiverade utvecklingsutgifter)
Resultat	$R = X + A - A = X$

Figur 6.1 Förenkling av en kostnadsslagsindelad resultaträkning, såsom Företag B tillämpar den. Med antagandet att de inte har andra utgifter än de som kan räknas till utvecklingsutgifter.

Företag A däremot följer inte specifikationen om att redovisa aktiverat arbete för egen räkning som intäkt i resultaträkningen, vilket innebär att det är svårt att jämföra företagens redovisning. Trots att detta inte överensstämmer med regelverken kan det alltså ifrågasättas om inte denna resultaträkning ger en mer rättvisande bild av verksamheten när investerare eller andra intressenter väljer att läsa deras finansiella rapporter. För tydliggörande om hur Företag A:s resultaträkning skiljer sig från Företag B:s se figur 6.2, där det framgår att resultatet trots skillnaderna blir detsamma för båda företagen. Enligt forskning av bland annat Lev och Sougiannis (1996) är det relevant att ta upp FoU-utgifter i redovisningen för bland annat investerares behov av information. Redovisningen kan däremot, åtminstone vid en första anblick, uppfattas på ett annat sätt än så som det verkligen är.

Resultaträkning	
Nettoomsättning	+ X
Aktiverat arbete för egen räkning	-
Rörelsens kostnader (Uppdelat på olika kostnadsslag)	-
Resultat	R = X

Figur 6.2 Förenklad kostnadsslagsindelad resultaträkning så som Företag A tillämpar den. Med antagandet att de inte har andra utgifter än de som kan räknas till utvecklingsutgifter.

I både K3 (ÅRL, 5 kap. 1 §) och IFRS (IAS 1, p. 112) finns det vissa mer eller mindre utförliga krav på att lägga tilläggsupplysningar i årsredovisningen. För företag som tillämpar IAS 38 (p. 128) finns också en uttalad möjlighet att i noter redovisa sådana immateriella tillgångar som inte får tas upp som en tillgång. Företag har alltså möjlighet att visa immateriella tillgångar som de anser sig ha upparbetat men som är i en forskningsfas. I K3 finns ingen uttalad möjlighet till detta, men inte heller regler som hindrar sådana tilläggsupplysningar. Både Företag A och Företag B har däremot valt att inte ta upp några extra tilläggsupplysningar i årsredovisningen. Företag A hade inte funnit något värde i att lägga ytterligare upplysningar i sina noter medan Företag B inte resonerat kring det. Däremot menar de att det finns annan mer värdefull information kring denna sorts företag som gör att årsredovisningen och tilläggsupplysningar inte blir intressanta att lägga

ner tid på. Ciftci och Zhou (2014) menar att denna typ av försiktighet kan vara ett bra sätt att inte avslöja för mycket för sina konkurrenter. De menar däremot också att FoU-företag är mer benägna att skriva ut den typ av information än andra företag, då de ofta är mer skyddade genom olika patent och liknande. Trots detta kan det finnas incitament att lägga in exempelvis forskningsutgifter i tilläggsupplysningar för att visa för investerare att det finns ett större värde i företaget som inte annars syns. Företag B menar dock, som nämndes innan, att detta inte är lika relevant i denna typ av företag då de redan arbetar mycket utåt med annan information.

Någon typ av dokumentation om hur de bokför och hanterar olika problem inom redovisningen är inget som något av företagen har tillgängligt. Trots att det först verkade finnas systemdokumentation i Företag B var detta inget som gick att ta del av. Detta måste däremot finnas enligt BFNAR 2013:2 (9.2). Bland annat måste det finnas en beskrivning på hur konton används och hur de kommer sammanställas i årsbokslutet. I denna typ av företag som hanterar relativt problematiska avgränsningar borde det finnas rimlighet i att denna rekommendation från bokföringsnämnden efterföljs. Även om det finns en person som vet hur redovisningen ska behandlas, innebär en avsaknad av systemdokumentation att kunskap om detta försvinner när denne person lämnar företaget. Det betyder att frågan om hur redovisningen ska upprättas kan glömmas bort över tiden, möjligtvis med följden att avgränsningarna i slutändan inte blir ordentligt utförda.

Varken Företag A eller Företag B hade något svar på hur de skulle hantera avskrivningarna på de aktiverade utvecklingsutgifterna. Enligt Företag B:s CFO hade detta att göra med att de i nuläget inte har kunnat beräkna den ekonomiska livslängden eftersom de inte har någon färdig produkt. I enlighet med både IAS 38 (p. 97) och BFNAR 2012:1 (18.18) ska också avskrivningarna baseras på hur tillgången förväntas förbrukas under nyttjandeperioden. Att Företag B inte tänkt på hur detta ska avskrivas kan också bero på det faktum att avskrivning enligt IAS 38 (p. 97) inte får ske innan tillgången kan användas. Om de menar att tillgången är en framtida produkt kan de också påstå att avskrivning inte ska påbörjas innan denne kan säljas. Däremot kan det fortfarande ifrågasättas om deras aktivering av utvecklingsutgifter varit korrekt, då de inte kan påvisa några ekonomiska fördelar ännu.

När det kommer till utgifter för patent, har Företag A möjlighet att som allra längst skriva av dessa under patenttiden (BFNAR 2012:1, 18.18) medan Företag B inte har några sådana begränsningar.

På Företag A angavs exempelvis att de utförde avskrivningar på patent baserade på de ekonomiska fördelarna. Om vi antar att ett läkemedelsföretag enbart kan få ekonomiska fördelar under patenttiden, det vill säga under den tid då de är skyddade från kopiering, skulle de innebära en nyttjandeperiod på maximalt 20 år. Enligt Företag B:s CFO skrev de av sina patent baserat på patenttiden. Detta företag skulle dock kunna använda sig av en längre nyttjandeperiod då de trots allt kan tjäna pengar på produkten även efter det att patentet gått ut. Däremot kan det i enlighet med IAS 38 (p. 10) vara rimligt att ta bort tillgången ur balansräkningen då patentet gått ut eftersom företaget då inte längre har kontroll över den.

6.4 Sammanfattande analys

Varken Företag A eller Företag B har någon större föreställning om varför de valt de redovisningsmetoder som tillämpas. Detta kan potentiellt vara en konsekvens av att ekonomiska beslut tas på inrådan av en ekonomiskt kunnig person. Förutom det väldigt praktiska skälet att undvika kapitalbrist, hade intervjuföretagen inte någon tydlig anledning till varför aktivering tillämpades. Hur redovisningen skulle upprättas verkade överlag vara något som företagen tenderade att lägga lite mindre tid på. Detta kan kanske bero på att företagen såg ett begränsat värde för redovisningen som informationskälla. Det skulle dessutom förklara varför de inte har någon systemdokumentation och varför de inte använder sig mer av tilläggsupplysningar i noterna i de finansiella rapporterna. Företagen verkade däremot kunna separera på forskning och utveckling på ett sätt som överensstämmer med för dem aktuella regelverk. De tre kriterierna identifierbarhet, kontroll och ekonomisk fördel i framtiden stämde dock bara till viss del med regelverken, företagen hade mycket svårt för att uppnå det sistnämnda då de inte kunde beräkna ett nyttjandevärde.

7. Avslutande slutsatser och diskussion

Detta kapitel går igenom de avslutande slutsatserna som analysen i kapitel 6 diskuterat. Slutsatserna presenteras först uppdelat efter studiens delfrågor och sedan i sammanfattad form. En diskussion kommer sedan föras kring slutsatserna som leder oss fram till frågeställningar som denna studie inte studerat men som vi anser skulle vara intressanta att gå närmare in på.

7.1 Slutsatser

7.1.1 Val mellan kostnadsföring och aktivering

Väljer företag i läkemedelsbranschen att kostnadsföra eller att aktivera sina utvecklingsutgifter och varför gör de det valet?

Det svar som vi har kommit fram till kan på intet sätt sägas vara säkerställt, men ger en bild av hur läkemedelsföretag i läkemedelsbranschen kan tänkas se på frågan. Den tydligaste anledningen att aktivera är enligt denna studie det praktiska skälet att undvika kapitalbrist och därmed kontrollbalansräkning. Utöver detta har denna studie inte kunnat hitta några andra påtagliga skäl för aktivering. De förutfattade meningarna om att investerare skulle påverkas av redovisningen kunde inte bekräftas. Det innebär att det utifrån denna studie kan påstås att redovisningsmetoden aktivering inte väljs på grund av den bild som redovisningen ger av företaget utan av andra skäl. I Företag A och B valde båda företag att aktivera sina utvecklingsutgifter, dock berättade båda att det var lika vanligt att kostnadsföra hos andra läkemedelsföretag. Därför är det viktigt att poängtera att vi inte har uppfattat någon tendens till att läkemedelsföretag skulle föredra aktivering framför kostnadsföring.

7.1.2 Avgränsning mellan forskning och utveckling

Om de väljer att aktivera utvecklingsutgifter, hur hanterar de då avgränsningen mellan forskning och utveckling?

OECD, K3, IFRS och Företag A:s definition av vad som är forskning respektive utveckling stämmer överens, vilket innebär att forskning sker i *Discovery* och utveckling i *Preklinik*. Även här är det dock viktigt att nämna att denna studie inte är säkerställd, Företag B:s CFO kunde

exempelvis inte ge en definition, varvid detta främst kan ses som en indikation på hur läkemedelsföretag tänker i frågan.

En annan del i avgränsningsproblemet för företag i läkemedelsbranschen är att uppnå kontroll, identifierbarhet och framtida ekonomisk fördel, vilka är kraven för att få ta upp utvecklingsutgifterna som en immateriell tillgång. Detta verkade också vara det största problemet för våra intervjuföretag. Kontroll angavs huvudsakligen erhållas via patent. Patent kan tas upp olika snabbt och därför kan det vara en skillnad på i vilken fas utveckling kan aktiveras i detta hänseende. Studien har kunnat påvisa två olika tillfällen då ett företag kan påstå att en internt upparbetad immateriell tillgång är identifierbar, då den kan säljas i Preklinik och då patent erhålls. Däremot beräknar inte våra intervjuföretag ekonomisk fördel genom nyttjandevärden och följer därmed inte reglerna i K3 och IFRS. Båda företagen uttryckte att det är ett stort problem att beräkna framtida ekonomiska fördelar då intäkterna från läkemedlet kan fluktuerar mycket beroende på hur framgångsrikt läkemedlet blir, och de anser därför att det inte går att göra dessa beräkningar. Avgränsningsproblematiken kring vad som är forskning och vad som är utveckling är alltså inte det huvudsakliga problemet för dessa företag utan snarare hur de uppfyller kriteriet framtida ekonomiska fördelar.

7.1.3 Redovisning i bokföring och finansiella rapporter

Hur behandlas redovisning av forskning och utveckling i bokföringen och de finansiella rapporterna?

Även om vi hade en uppfattning om att redovisningen skulle vara en viktig informationskälla för läkemedelsföretag har vi i denna studie snarare kommit att ifrågasätta denna slutsats. Företagen verkar inte lägga mycket tid på att fundera kring hur de finansiella rapporterna ska upprättas, helt enkelt för att de upplever att andra källor är viktigare för att nå ut till olika intressenter. De ser inte heller problemet från det ekonomiska perspektivet, och funderar inte kring hur val av redovisningsmetod kan påverka dem. En annan konsekvens av att företag lägger mindre tid på redovisningens upprättande är att de verkar ha en mer avslappnad attityd inför att upprätta systemdokumentation. Detta var inte heller något som våra båda intervjuföretag gjorde på något formaliserat sätt, trots att det krävs av regelverk.

7.1.4 Sammanfattande slutsats

Även om denna studie är långt ifrån säkerställd har vi kunnat se en tendens av att läkemedelsföretag inte lägger mycket tid på att fundera kring hur redovisningen ska upprättas. I vår studie visade det sig på det sättet att intervjuföretagen inte visste varför de valt en viss redovisningsmetod, inte hade en fullständig uppfattning av kriterierna för att få aktivera utvecklingsutgifter och inte till fullo följde redovisningsregler såsom kravet om systemdokumentation. Den huvudsakliga frågan, om varför ett läkemedelsföretag valde aktivering kunde bara delvis besvaras, en tydlig anledning är att undvika kontrollbalansräkning. Något som däremot kan sägas vara en positiv slutsats är att intervjuföretagens definition av när forskning går över till utveckling överensstämmer med regelverken. Om våra intervjuföretag skulle ses som en bra representation av läkemedelsföretag, skulle det alltså innebära att avgränsningsproblematiken inte är så svår för företag att hantera. Istället är problemet att beräkna framtida ekonomiska fördelar för tillgången efter de regler som finns.

7.2 Diskussion

Forskning och redovisning är två mycket skilda världar där forskaren har ett fokus, och redovisningsekonomen ett annat. I inledningen nämnde vi att många forskare startar egna företag med de upptäckter som de gjort på universitetet, och att det innebär att en forskare kan ställas inför en del ekonomiska utmaningar. En sådan utmaning är exempelvis hur företaget ska hantera redovisningen, vilket regelverk de ska tillämpa, om de ska aktivera eller kostnadsföra och hur de egentligen avgränsar forskning och utveckling.

Hur redovisning ska upprättas kan antas vara en svår fråga för den forskare som nyligen startat ett företag, detta antas inte vara något som vanligen ingår i deras utbildning. Detta kan förklara varför vi sett en tendens utav att läkemedelsföretag förlitar sig på någon annans råd i frågor om redovisning, och att de ofta inte vet varför de gör på ett visst sätt. Dessa företag verkade också gå efter föreställningen om att redovisningen inte var en viktig informationskälla för deras investerare, då de antas använda sig av annan information. Även om denna studies intervjuföretag såg det på detta vis, betyder det inte att det är säkerställt att investerare inte använder sig av och fattar beslut efter information i redovisningen. Det innebär att företag ändå kan behöva analysera de val som görs i redovisningen. Att denna studie kommit fram till att redovisningen inte ses som

en viktig informationskälla, betyder alltså inte att det inte finns något värde i att fundera på hur den ska upprättas.

För forskaren i ett nystartat läkemedelsföretag, som inte antas ha kunskap om redovisningsmässiga frågor, kan det vara bra att uppmärksammas på möjligheten att aktivera. Detta då dessa mindre nystartade bolag kan antas riskera kapitalbrist och aktivering möjliggör att de undviker en kontrollbalansräkning. Det kan också finnas fler anledningar att välja aktivering, som denna studie inte har kunnat uppmärksamma, därför kan det finnas fördelar med att analysera detta val.

När ett nystartat läkemedelsföretag väl har valt aktivering, kanske för att de annars behöver upprätta kontrollbalansräkning, måste de kunna avgränsa mellan forskningsfas och utvecklingsfas. Hur ett läkemedelsföretag hanterar denna avgränsning var också något som denna studie problematiserade. Däremot verkade detta inte vara det främsta problemet vid aktivering, uppfattningen är att företag har en god förmåga att avgöra när forskning blir utveckling. Viktigt att poängtera är dock att det inte går att påstå att alla läkemedelsföretag kan göra denna avgränsning i enlighet med aktuella regelverk, denna studie kan på intet sätt sägas vara säkerställd. För att forskare som nyligen startat ett företag ska få en bättre bild av hur denna avgränsning ska göras, upplever vi att en branschpraxis skulle vara hjälpsam.

Då företaget har bestämt att aktivering ska ske, och de lyckats urskilja utvecklingsutgifter från forskningsutgifter uppstår det största problemet som denna studie uppmärksammat. Uppfattningen är nämligen att de ofta missar kraven om identifierbarhet, kontroll och ekonomiska fördelar i framtiden. Kanske är detta en av konsekvenserna av att läkemedelsföretag lägger mindre tid på redovisningens upprättande, att de helt enkelt inte läser vidare i regelverken och upptäcker dessa krav. För att kvalitén på dessa företags redovisning ska förbättras kan de behöva lägga mer tid på redovisningens upprättande.

7.3 Förslag till fortsatt forskning

Denna studie har fått uppfattningen att läkemedelsföretag inte alltid lägger mycket av sin tid på upprättandet av redovisningen. En av anledningarna till detta kan vara att företagen inte ser redovisningen som en viktig informationskälla. De läkemedelsföretag som vi intervjuat i denna studie trodde exempelvis att deras investerare inte påverkades av redovisningen. Istället menade de att annan information var viktigare för de som funderade på att investera i ett läkemedelsföretag.

Även om denna uppfattning delas av båda dessa företag kan det finnas ett intresse av att utreda hur investerare egentligen ser på saken. Det kan ifrågasättas om dessa företag verkligen kan antas veta varför deras investerare valt att placera sina pengar hos dem. Därför föreslår vi att fortsatt forskning kan bedrivas med inriktningen på att utreda vad en investerare beaktar innan denne beslutar sig för att investera i ett läkemedelsföretag.

Trots att vi enbart har kommit i kontakt med företag som aktiverar utvecklingsutgifter har vi fått uppfattningen om att det inte alls är ovanligt att läkemedelsföretag kostnadsför. Däremot har vi inte kunnat få något svar på varför ett företag skulle välja kostnadsföring över aktivering. En liknande studie som denne, där även företag som kostnadsför intervjuas skulle därför kunna tydliggöra vilka fördelar och nackdelar respektive redovisningsmetod har. För att vidare utreda frågan om läkemedelsföretag generellt sett föredrar någon av dessa redovisningsmetoder kan också en större enkätstudie vara av intresse.

Eftersom våra intervjuföretag båda menar att det är så svårt att beräkna framtida ekonomiska fördelar och därmed uppfylla kriterierna för att få redovisa internt upparbetade immateriella tillgångar kan de aktuella regelverken ifrågasättas. Därför föreslår vi att en utredning görs i frågan om dessa regelverk ställer för hårda krav, eller om det finns en anledning till varför det ska vara så svårt att uppnå kriterierna för att få aktivera. Dessutom kan det vara intressant att utreda hur det egentligen kan komma sig att företag som inte uppnår detta kriterium ändå tillåts redovisa internt upparbetade immateriella tillgångar.

8. Källförteckning

Artiklar

Cazavan-Jeny, Anne. & Jeanjean, Thomas. (2006). The negative impact of R&D Capitalization: a Value Relevance approach. *European Accounting Review*, vol. 15, nr. 1, ss. 37-61

Ciftci, Mustafa. & Zhou, Nan. (2014). Capitalizing R&D expenses versus disclosing intangible information. *Review of Quantitative Finance and Accounting*

Healy, Paul., Myers, Stewart. & Howe, Christopher. (2002). R&D Accounting and the Tradeoff Between Relevance and Objectivity. *Journal of Accounting Research*, vol. 40, nr. 3, ss. 677-710

Lev, Baruch., Sarath, Bharat. & Sougiannis, Theodore. (2005). R&D Reporting Biases and Their Consequences. *Contemporary Accounting Research*, vol. 22, nr. 4, ss. 977-1026

Lev, Baruch. & Sougiannis, Theodore. (1996). The capitalization, amortization, and value-relevance of R&D. *Journal of Accounting and Economics*, vol. 21, nr. 1, ss. 107-138

Oppenheimer, Bertil. (2013). Allvarliga effekter av K2 för FoU-företag. *Balans*, nr. 5, ss. 27-29

Regelverk

Bokföringsnämnden. (2013). FARs Samlingsvolym Redovisning 2013, BFNAR 2008:1 Årsredovisning i mindre aktiebolag, Stockholm: FAR Akademi

Bokföringsnämnden. (2013). FARs Samlingsvolym Redovisning 2013, BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning, Stockholm: FAR Akademi

Bokföringsnämnden. BFNAR 2013:2 Bokföringsnämndens allmänna råd om bokföring [pdf]. Tillgänglig på: <http://www.bfn.se/redovisning/rad/bfnar13-2-grund.pdf> [Hämtad 2015-01-07]

Financial Accounting Standards Board (FASB). Statement of Financial Accounting Standards no.2, Accounting for Research and Development costs [pdf]. Tillgänglig på: <http://www.fasb.org/cs/BlobServer?blobcol=urldata&blobtable=MungoBlobs&blobkey=id&blobwhere=1175820911202&blobheader=application%2Fpdf> [Hämtad 2015-01-07]

International Accounting Standards Board (IASB). (2013). IFRS-volymer 2013, IAS 1 Utformning av finansiella rapporter, IAS 36 Nedskrivningar, IAS 38 Immateriella tillgångar, Stockholm: FAR Akademi

Rådet för finansiell rapportering. (2014). RFR 2, Redovisning för juridiska personer [pdf].

Tillgänglig på:

http://www.radetforfinansiellrapportering.se/UserFiles/Archive/29/2Rekomendationer/RFR_2_Redovisning_for_Juridiska_personer_Uppdaterad_januari_2014.pdf [Hämtad 2015-01-07]

SFS 1967:837 Patentlag. Stockholm

SFS 1995:1554 Årsredovisningslag

SFS 2005:551 Aktiebolagslag

SFS 1949:345 Lag om rätten till arbetstagares uppfinningar

Tryckta källor

Bell, E. & Bryman, A. (2013). Företagsekonomiska Forskningsmetoder, Stockholm: Liber

Jacobsen, D.I. (2002). Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen, Lund: Studentlitteratur

Marton, J., Lumsden, M., Lundqvist, P. & Pettersson, A.K. (2012). IFRS - i teori och praktik, Stockholm: Sanoma utbildning

Skärvad, P. & Olsson, J. (2013). Företagsekonomi 100, Malmö: Liber AB

Rapporter

OECD. (2002). Frascati Manual: Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development, 6 th edition [pdf] Tillgänglig på: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/ocd/science-and-technology/frascati-manual-2002_9789264199040-en#page4 [Hämtad 2014-12-11]

SCB. (2011). Forskning och utveckling i Sverige 2011. En översikt [pdf] Tillgänglig på: http://www.scb.se/Statistik/UF/UF0301/2011A01A/UF0301_2011A01A_SM_UF16SM1301.pdf [Hämtad 2014-12-27]

SCB. (2014b). Utveckling av innovationsstatistiken, delrapportering 1 [pdf] Tillgänglig på: <http://www.scb.se/Grupp/Applikationer/Innovationsstatistik/Utveckling-av-innovationsstatistiken-delrapport-1.pdf> [Hämtad 2014-12-11]

Vetenskapsrådet. (2002). Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning [pdf] Tillgänglig på: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [Hämtad 2015-01-09]

Internetkällor

SCB. (2014a). Innovationsverksamhet i Sverige. Tillgänglig på: http://www.scb.se/sv_/Lamna-uppgifter/Foretagsundersokningar/Undersokning/?Parent&St=2&Pid=127331 [Hämtad 2014-12-11]

9. Bilagor

Bilaga 1 Intervjufrågor

Allmänt:

- Kan inte ni berätta kort om ert företag och dess organisationsstruktur?
- Vem tar de ekonomiska besluten?
- Beskriv er beslutsprocess

Val mellan kostnadsföring och aktivering:

- Varför har ni valt att ta upp immateriella tillgångar?
- Vem tog detta beslut?
- Varför aktiverar ni era utvecklingsutgifter?
- Varför har ni valt K3 istället för K2? (endast Företag A)

Avgränsning mellan forskning och utveckling:

- Hur hanterar ni avgränsningen mellan vad som är forskning och vad som är utveckling?
- Finns det någon branschpraxis som ni utgår från?
- Är det en speciell fas där ni räknar att forskning blivit utveckling?
- Hur avgör ni när en tillgång blivit identifierbar?
- När anser ni att ni har tillräckligt med kontroll över en tillgång att denna kan redovisas?
- Hur visar ni att en tillgång kommer ge ekonomiska fördelar i framtiden?
- Vad har ni för problem med att avgränsa FoU?
- Vad har ni för problem med att avgränsa utveckling och andra utgifter? (Till exempel administrativa omkostnader)
- Hur gör ni när ni får in en faktura, hur avgör ni vad som är utveckling?
- Hur hanterar ni timredovisningen av anställda? Kostnadsför ni allt eller aktiverar ni den del som kan härledas till utveckling?

Redovisning i bokföring och finansiella rapporter:

- När utvecklingen är aktiverad som en tillgång, hur hanterar ni dennes livslängd?
- Hur säkerställer ni att ni bokfört rätt?
- Hur hanterar ni alla dessa processer i bokföringen rent praktiskt?
- Vilka konton använder ni när ni bokför?
- Har ni några policy eller processdokument för hur ni bokför FoU? Och kan vi få ta del av dessa?
- Har ni några rutinbeskrivningar?
- Ni har inte valt att ta upp extra upplysningar i noter, till exempel det som inte får ta upp som utveckling, varför?
- Tycker ni att det är en risk att lägga in information i noterna?

Avslut:

- Finns det någonting som ni tycker är viktigt som vi inte har talat om?

Bilaga 2 Kostnadsslagsindelad resultaträkning

Uppställningsform I för resultaträkning (rapportform med kostnadsslagsindelning)

1. Nettoomsättning
2. Förändring av varulager
3. Aktiverat arbete för egen räkning
4. Övriga rörelseintäkter
5. Råvaror och förnödenheter
6. Övriga externa kostnader
7. Personalkostnader
8. Avskrivningar och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar
9. Nedskrivningar av omsättningstillgångar utöver normala nedskrivningar
10. Övriga rörelsekostnader
11. Intäkter från andelar i koncernföretag
12. Intäkter från andelar i intresseföretag
13. Intäkter från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar (med särskild uppgift om intäkter från koncernföretag)
14. Övriga ränteintäkter och liknande intäkter (med särskild uppgift om intäkter från koncernföretag)
15. Nedskrivningar av finansiella anläggningstillgångar och kortfristiga placeringar
16. Räntekostnader och liknande kostnader (med särskild uppgift om kostnader avseende koncernföretag)
17. Extraordinära intäkter
18. Extraordinära kostnader
19. Bokslutsdispositioner
20. Skatt på årets resultat
21. Övriga skatter
22. Årets resultat *Lag (1999:1112)*.